

[Første næstformand.]

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).

(Lovf. nr. 230).

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Overgangsregler for institutionernes overførelse).

(Lovf. nr. 232).

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for skatter og afgifter, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter. (Tillægsafgift for udgående forretninger og politifremstillinger).

(Lovf. nr. 231).

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Socialministeren (Eva Gredal):

Herved tillader jeg mig for folketinget at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).*

Forslaget indeholder de nødvendige ændringer af den færøske invalidepensionslov som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens afvikling pr. 1. april 1976 samt bistandslovens ikrafttræden samme dato, hvorved revalideringsnævnet ophæves.

Der er således tale om rent tekniske ændringer, der skal have virkning fra den 1. april 1976, idet de hidtil af de tre institutioner bestridte opgaver da overføres til andre myndigheder.

Invalideforsikringsrettens og revalideringsnævnets opgaver som klageinstanser foreslås overtaget af ankestyrelsen, medens invalideforsikringsfondens opgaver med regnskab og revision foreslås overtaget af de færøske myndigheder.

Herudover foreslås nogle redaktionelle ændringer i overensstemmelse med de ændringer, der de seneste år er gennemført i lovgivningen hernede.

Forslaget medfører ikke merudgifter for staten og har heller ikke administrative konsekvenser ud over, hvad der allerede er forudsat ved bistandslovens gennemførelse

og ændringerne i invalidepensionsloven med hensyn til invalideforsikringsrettens decentralisering.

Forslaget har været forhandlet med de færøske myndigheder og vil snarest af landsstyret blive fremsat for lagtinget med henblik på hurtig vedtagelse her.

Idet jeg i øvrigt skal henvide til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale dette til tingets hurtige og velvillige behandling.

Endvidere tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Overgangsregler for institutionernes overførelse).*

Forslaget vedrører institutionerne under amtskommunerne — bortset fra forsorgshjemmene — og giver de økonomiske rammer og overgangsregler for institutionernes overførelse, der allerede forudsætningsvis ligger i bistandsloven og forarbejderne til denne. De forhandlinger, der igennem de sidste år har været ført af socialstyrelsens udlægningsafdeling om institutionernes overførelse, viser imidlertid, at amtskommunerne i vid udstrækning har været usikre med hensyn til de konkrete vilkår for institutionernes overførelse. Problemerne har været størst med hensyn til overførelsen af børne- og ungdomshjemmene, der geografisk er fordelt således, at deres fremtidige placering i forhold til en amtskommune først har kunnet ske efter omfattende forhandling, der først nu har kunnet afsluttes, og efter, at pladsantallet pr. 31. marts 1976 er blevet tilpasset det forventede fremtidige behov. Netop derfor har forslaget først kunnet fremsættes nu.

Forslaget følger det almindelige system ved opgaveomlægninger mellem staten og kommunerne, at statens ejendomsret, rettigheder ifølge lån og beføjelser i øvrigt over for private institutioner overføres til den amtskommune, der efter bistandsloven vil bruge institutionen. I forhold til det almindelige system er dette område dog særegent ved, at institutionerne i vid udstrækning er private, herunder selvejende, institutioner.

Overførelsen af arealer, der tilhører staten, vil kun komme på tale i det omfang, hvori arealerne pr. 31. marts 1976 er i brug til institutionsformål.

Tilskud, der i henhold til nugældende lov-

[Socialministeren.]

givning ydes til institutionernes drift, opgøres og afregnes pr. 1. april 1976. Dette gælder også for de driftskapitallån, der er ydet til forbedring af likviditeten ved visse producerende revalideringsinstitutioner m.v.

Overførelsen sker, som ved andre tilsvarende opgaveomlægninger, vederlagsfrit. Der er dog i forslaget optaget en særlig tilbagefaldsklausul, hvorefter de overførte værdier fra overførelses tidspunktet, altså normalt fra den 1. april 1976 og længst indtil den 1. januar 1991, nedskrives med samme beløb pr. år, således at amtskommunen, hvis institutionen skulle overgå til anden brug inden den 1. januar 1991, må betale statskassen restbeløbet.

Om de økonomiske konsekvenser skal jeg tillade mig at henvise til bemærkningerne til lovforslaget.

Jeg skal anbefale lovforslaget til tingets hurtige og velvillige behandling.

Ministeren for skatter og afgifter (Svend Jakobsen).

Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter. (Tillægsafgift for udgående forretninger og politifremstillinger).

Efter forslaget indføres der en tillægsafgift på 100 kr. for fogedforretninger, der helt eller delvis foretages uden for rettens kontor, eller hvor skyldneren fremstilles af politiet.

Baggrunden for forslaget er det stigende omkostningsniveau, siden de nugældende sats blev fastsat i 1969. I stedet for en generel forhøjelse af afgifterne er det anset for mest hensigtsmæssigt af foreslå en forhøjelse af retsafgiften for nogle af de forretninger, der indebærer en særlig arbejdsmæssig belastning for rets- og politivæsenet.

Forslaget er udformet således, at afgiften skulle medføre et minimum af merarbejde for dommerkontorerne, og i det omfang afgiften medfører en nedgang i antallet af udgående fogedforretninger og politifremstillinger, betyder det en aflastning af henholdsvis fogedretterne og politiet.

Den foreslåede tillægsafgift påregnes for finansåret 1976-77 at ville indbringe et provenu på mindst 10 mill. kr.

Forslaget må ses som et led i de besparelser på statsbudgettet, der skal gennemføres

som følge af aftalerne mellem regeringen og 5 partier i september 1975. Forslaget står i forbindelse med et fremsat ændringsforslag til finanslovforslaget for 1976-77 gående ud på, at indtægten på konto § 18.2.01.46. Retsafgifter, forhøjes med 10 mill. kr.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til hurtig og velvillig behandling i dette høje ting.

Man gik først til dagsordenens punkt 2, der var:

Spørgsmål til ministrene.

Af Kurt Hansen (VS) til udenrigsministeren:

„Kan ministeren bekræfte, at den danske ambassade i Paris har medvirket til at indsamle og videreformidle oplysninger om fabriksbesættelsen på det franske dagblad Le Parisien Libéré til Danske Dagblades Arbejdsgiverforening? Hvad er de nærmere omstændigheder i sagen, og hvad mener udenrigsministeren om, at udenrigstjenesten fungerer som redskab i en arbejdsgiverforenings forsøg på at forberede sig på mere radikale arbejdskampe såsom fabriksbesættelser?“

(Spm. nr. 392).

Skriftlig begrundelse.

Af artikler i henholdsvis Dansk Grafia, organ for Grafisk Kartel, samt i Solidaritet, VS' uddelingsblad, fremgår det, at den danske ambassade i Paris har indsamlet og videreformidlet oplysninger om den snart et år lange fabriksbesættelse på Le Parisien Libéré.

I Solidaritet sættes denne efterretningsvirksomhed i forbindelse med den skærpede situation på det danske arbejdsmarked, hvor arbejdsgiverne tager stadig skrappere midler i brug. I takt hermed indstiller man sig på det samme fra arbejderside. Besættelsen af den grafiske virksomhed Uniprint i 1975 er et vidnesbyrd herom.

VS mener, det er væsentligt at få belyst, hvordan den danske udenrigstjeneste indgår som led i arbejdsgivernes aktionsplanlægning. Det skal forstås på den måde, at arbejdsgiverne lige så vel som arbejderne har en klar interesse i at være informeret om det

[Kurt Hansen.]

sidste nye inden for arbejdskampenes udvikling i ind- og udland.

Fra arbejdsgiverside er formålet at forbedre sig på modforholdsregler til den dag, det brænder på. Og det er nok et spørgsmål værd at få afdækket, hvordan den socialdemokratiske regering vil forsvare, at udenrigstjenesten fungerer som en del af opfyldelsen af dette formål.

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Jeg siger ligesom i forsamlingshuse: vi takker for det store fremmøde — men det kommer jo ikke spørgsmålet ved.

Jeg vil gerne i besvarelse af hr. Kurt Hansens spørgsmål sige, at det er et helt normalt led i danske ambassaders indberetningsvirksomhed at orientere om forhold i udlandet, som kan have interesse ikke alene for de offentlige myndigheder, men også for, hvad skal vi sige, erhvervsorganisationer, faglige organisationer og andre, og under denne virksomhed falder helt naturligt også oplysninger om arbejdsmarkedsforhold.

Det spørgsmål, som hr. Kurt Hansen her i dag rejser, drejer sig om en indberetning fra juni i fjor fra ambassaden i Paris om en arbejdskonflikt på det franske dagblad *Le Parisien Libéré*. Da denne indberetning kom, gik den til vores retsafdeling, som bl. a. beskæftiger sig med internationale arbejdsretlige forhold. Retsafdelingen sendte den så selvfølgelig til statsministeriet, og bl. a. til det internationale kontor for arbejds- og socialministeriet, til arbejdsministeriet, til LO og til Dansk Arbejdsgiverforening. Derudover gav man en kopi af denne indberetning til vores presseafdeling, som underhånden — sådan som det sker — sendte kopier til særligt interesserede enkeltpersoner. Bl. a. blev beretningen sendt til forbundsformand Henning Bjerg fra Dansk Typograf-Forbund i forbindelse med et besøg, som en faglig delegation fra det pågældende område skulle aflægge i Paris i januar i år, og hvor udenrigsministeriet i øvrigt også hidrog med tolkning.

Det er udenrigsministeriets faste praksis ved alle indberetninger om arbejdsretlige forhold i andre lande at sende kopi både til LO og til Arbejdsgiverforeningen, foruden til de myndigheder, der direkte har med de pågældende sager at gøre. Denne indberet-

ningsvirksomhed har aldrig nogen sinde givet anledning til kritik, og jeg kan tilføje, at vi tværtimod mange gange har fået tak fra de pågældende organisationer, fordi vi altså ikke bare begrænser os til udenrigspolitiske forhold i snæver forstand, men også har blik for, at det må være af interesse at blive orienteret om arbejdsspørgsmål.

Ambassaden i Paris udarbejder ikke særlige indberetninger til brug for hverken den ene eller den anden enkeltorganisation eller -gruppe eller -interesse. Da jeg ikke ved, om hr. Kurt Hansen selv har læst indberetningen, vil jeg gerne have lov til at give hr. Kurt Hansen et eksemplar af denne indberetning. Min eneste betænkelighed ved at gøre det er, at hvis hr. Kurt Hansen viser den til medlemmer fra den anden side af salen, så er det muligt, at nogle af dem spørger, om vi sådan udsender strategi til fagforeninger som led i deres kamp, for det synes jeg mere den er egnet til end som strategi for arbejdsgivere.

Kurt Hansen (VS):

Jeg synes, det er meget rart at få afdækket, hvilke opgaver ambassader ude omkring i udlandet åbenbart har. Jeg synes, det er rart, at udenrigsministeren kan bekræfte, at det er et normalt led i en informationspligt.

Det er rigtigt, at denne indberetning fra den danske ambassade i Paris ikke bare er gået til Dansk Arbejdsgiverforening; den er også gået til LO, og den er gået til arbejdsministeriet og til statsministeriet og andre.

Jeg vil godt stille ministeren et tillægs spørgsmål til det spørgsmål, jeg allerede har stillet, og hvis ministeren skal kunne besvare dette spørgsmål, så forudsætter det naturligvis, at indberetningen også er læst, hvad jeg går ud fra at den er. Det eksemplar, han ville overlade mig, så ud til at være fint og nyt, men jeg håber ministeren har læst det. Indholdet af det er jo et ganske tydeligt rids af, hvilken strategi den franske arbejdsgiverforening har lagt i forbindelse dels med kampen imod den nye teknik, man søger at indføre overalt i verden i forbindelse med typografiske forhold, dels med arbejdskampe i al almindelighed. Jeg synes, der er et tydeligt tegn på, at Arbejdsgiverforeningen kan drage nytte af at få formidlet nogle erfaringer fra andre

[Kurt Hansen.]

lande, hvor der foregår arbejdskampe. Jeg synes, det ville være væsentligt at få klart frem, om der foregår en decideret udveksling om den form for strategi, man bruger i de forskellige lande for at få slået de faglige aktiviteter ned, som kan føre til en mindre arbejdsløshed, i dette tilfælde blandt typograferne.

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Selv om det, hr. Kurt Hansen sagde her, var i den grad uden mening, at det i og for sig ikke kræver et svar, skal jeg selvfølgelig give et svar.

Jeg har selvfølgelig læst denne indberetning. Hr. Kurt Hansen har læst den, men ikke forstået den. Så ved jeg ikke, hvad der er værst. Det er jo ikke rigtigt, at den giver en uafbalanceret fremstilling. Det er i direkte strid med sandheden, og det bliver jeg nødt til at sige, så det ikke kan misforstås. Den er meget afbalanceret, hvad den også bør være. Hvis den ikke er det, så er det i hvert tilfælde en meget klar fremstilling af, på hvilken måde man fra fagbevægelsens side har ført og følt sig berettiget til at føre denne konflikt. Når vi så bliver bebrejdet i udenrigsministeriet fra et parti, der kalder sig arbejderparti — jeg siger ikke, det er det, endelig ikke, det ville jeg aldrig drømme om — at vi også i udenrigsministeriet beskæftiger os med arbejdsmarkedsforhold, så synes jeg, vi er kommet langt ud.

Kurt Hansen (VS):

Karaktergivning af det indhold, der er fremført i denne forbindelse, synes jeg ministeren helst skulle undlade.

Nu har udenrigsministeren jo sådan flere gange i hvert tilfælde forsøgt at sejle op imod vores parti på den måde, at man decideret beskylder os for usandheder. Jeg vil godt have lov til at citere bare en lille smule af det, der står i denne rapport. Jeg ved, udenrigsministeren bagefter vil tage ordet og sige en masse om, hvad der i øvrigt står i den, men alligevel synes jeg, disse linjer kan være meget betegnende:

„Konflikten har antaget stadig skarpere karakter. Flere gange har CGT-typografforbundet standset de øvrige parisiske blade ved 24 timers sympatistrejke, og en enkelt gang

har sådan en strejke været udstrakt til hele landet.“

Dette er meget betegnende for de oplysninger om arbejdskampe, der åbenbart skal formidles og komme i hænderne på den danske arbejdsgiverforening. Det er klart, at de er glade for at kunne få sådan nogle oplysninger. De er selvfølgelig vigtige i den strategi, som Arbejdsgiverforeningen skal anlægge i forbindelse med den kamp, som de danske typografer fører.

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Jeg kan så læse andre passager. Når man f. eks. siger her, at det er stadig tydeligere, at der fra bladledelsens side er tale om en strategi, der har til formål at bryde fagforeningsmonopolet i håb om at få en mere rentabel bladdrift, så kan det vist kun opfattes som en advarsel til fagbevægelsen om at være på vagt. Man gør også opmærksom på, at det pågældende blad i ubemærketthed har fået listet sig ud af arbejdsgiverforeningen for det pågældende område.

Altså sådan kan vi finde citater fra begge sider, men det afgørende er, at jeg kan give hr. Kurt Hansen ét ganske klart tilsagn: fordi hans parti befinder sig bedst i sine debatter og deres argumenter gør sig bedst ved at gro i uvidenhed, så vil vi fortsat tillade os at oplyse om arbejdsmarkedsforhold. Det får hr. Kurt Hansen os ikke til at standse med.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Kurt Hansen (VS) til udenrigsministeren:

„I hvilket omfang indsamler danske ambassader i andre europæiske lande oplysninger om arbejdskampe og aktionsformer, som rapporteres videre til brug for medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, og hvad er økonomien i denne efterretningsvirksomhed?“

(Spm. nr. 393).

Skriftlig begrundelse.

Man fristes til at tro, at sagen om det franske dagblad Le Parisien Libéré ikke er et isoleret tilfælde. Derfor må det frem, i hvor høj grad udenrigstjenesten tager del i indsamlingen af sådanne oplysninger.

[Kurt Hansen.]

Med hensyn til økonomien i udenrigstjenestens efterretningsvirksomhed mener VS, at det er nok så interessant at sætte disse udgifter i relief i forhold til de mange sociale nedskæringer.

I øvrigt er der ikke noget nyt i, at udenrigstjenesten bedriver efterretningsvirksomhed, som er vendt imod arbejdere og andre. Sagen om Le Parisien Libéré er blot et eksempel på „ny vin på gamle flasker“.

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Jeg kan henvise til svaret på det forrige spørgsmål.

Kurt Hansen (VS):

Mit supplerende spørgsmål på dette område skal blot være, om vi for fremtiden kan regne med, at de informationer, der vil komme fra danske ambassader rundt omkring i andre lande, vil være offentligt tilgængelige, om det er muligt at få disse oplysninger at se, om det kan blive stillet i udsigt nogen steder.

Det synes jeg ville være vigtigt, for uanset hvor meget udenrigsministeren kan pladre om uvidenhed eller ikke uvidenhed for at bortlede opmærksomheden fra de faktiske forhold, så mener vi i hvert fald i vores parti, at det har en væsentlig funktion at kunne se disse indberetninger i sammenhæng for at kunne vurdere deres faktiske effekt. Det er vi interesseret i, så derfor vil jeg godt spørge udenrigsministeren, om det er muligt at få sådanne oplysninger gjort tilgængelige for offentligheden.

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Oplysningerne vil fremtidig, som det også har været tilfældet her, bl. a. gå til LO, til de direkte interesserede, derunder til danske typografer, fra hvem hr. Kurt Hansen har det eksemplar, han sidder med i hånden, hvorfor han afslog at modtage det, jeg kom ned med.

Kurt Hansen (VS):

Jeg skal prøve at spørge lidt mere konkret, så håber jeg også på at få et konkret svar.

Den eneste sag ud over denne, jeg præcis har kunnet finde tilbage til, var en sag, der går tilbage til Staunings første regeringstid

fra 1924 til 1926, hvor man fra det danske gesandtskab i Sverige — jeg tror, det var Scavenius, der på det tidspunkt var gesandt derovre — indberettede, hvordan man slog storstrejken i Sverige i 1925 ned, hvordan man anvendte politiet, hvordan militæret kom ind i det, hvilken strategi arbejdsgiverforeningen osv. lagde frem. Det er det eneste eksempel, jeg har kunnet finde. Det er det eneste, der f. eks. er tilgængeligt på ABA fra tidsrummet 1924-1926. Så vil jeg godt spørge, om det er muligt, at Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv kan få stillet sådan nogle indberetninger til rådighed, så vi kan se dem dernede, for efter hvad jeg har fået oplyst af folk, der arbejder dér, er det kun muligt at finde frem til de oplysninger, der ligger fra 1924 til 1926, så jeg forstår simpelt hen slet ikke, at ministeren siger, det er noget, alle burde være bekendt med.

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Jeg har aldrig sagt, at alle burde være bekendt dermed. Alle velinformerede burde være bekendt dermed. Vi har haft masser af sager, løbende indberetninger om erhvervsforhold, om arbejdsmarkedsforhold. Det kan ikke være meningen, at vi ikke må modtage indberetninger udefra om arbejdsmarkedsforhold af interesse for dansk fagbevægelse, og at vi ikke må sende dem videre til dansk fagbevægelse, som vi altid gør. Det kan ikke være rigtigt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Voigt (FP) til forsvarsministeren:

„Vil ministeren oplyse folketinget om, hvad der er kommet ud af de forhandlinger og samtaler, som ministeren har ført med Christianiabeboerne vedrørende afviklingen af området, samt oplyse om de førte forhandlinger med Københavns kommune?“

(Spm. nr. 387).

Skriftlig begrundelse.

Jeg skal henvise til Folketingstidende fra den 25. februar 1976, sp. 6557 og sp. 6569. Jeg skal heller ikke undlade at gøre opmærksom på, at der nu er knap 14 dage tilbage, før afviklingen skal være afsluttet. Det må også være af interesse for folketinget at få oplyst, hvordan ministeren vurde-

[Voigt.]

rer oplysningerne i dagspressen om, at en „regnbuehær“ på ca. 10.000 mennesker vil modsætte sig rømning af området.

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Siden debatten her i tinget den 25. februar har forsvarsministeriet på embedsmandsplan drøftet spørgsmålet om nødvendig hjælp og bistand til beboerne med deres juridiske rådgiver. Det blev herunder af forsvarsministeriets specielt foreslået, at man fra ministeriets side tog kontakt med Københavns kommune for nærmere at undersøge mulighederne for anvendelse af en del af kollegiebyen Avedøre Holme som nyt opholdssted for de beboere, der ikke har andre muligheder for at skaffe sig en bolig.

Kollegiebyen, der består af i alt 6 landsbyer, udgør efter forsvarsministeriets opfattelse et fornuftigt alternativ til Christiania-beboernes nuværende livsform. Et flertal af beboerne har imidlertid afvist forslaget og har i stedet på et fællesmøde den 8. marts vedtaget at oprette en såkaldt „regnbuehær“, bestående af Christianias nuværende beboere og et større antal tilflyttere, som i fællesskab skal modsætte sig en tvangsmæssig udsættelse af beboerne.

Endelig kan jeg oplyse, at beboerne er indkaldt til et møde den 18. marts, hvor vi skal drøfte de ønsker, de måtte have i forbindelse med rømningen af Christiania.

Spørgsmålet om kommunens stilling til afvikling af Christiania har været drøftet den 1. og 5. marts. Af drøftelserne fremgik det, at en forlængelse af fristen for afvikling af Christiania ud over den 1. april 1976 kun vil blive accepteret af kommunen, hvis der mellem staten og denne indgås en skriftlig aftale med nøjere fastlæggelse af etapevis rømning af bygningerne i tiden indtil den 1. oktober 1976.

Efter at debatten i tinget den 25. februar syntes at vise, at der fortsat er et flertal for kravet om rømning af området i overensstemmelse med dagsordensvedtagelsen den 10. april 1975, betragter kommunen imidlertid sit tilbud som bortfaldet.

Voigt (FP):

Jeg takker ministeren for svaret. Det må jo erkendes, at det ikke er nemt at være forsvarsminister i dette land.

I begrundelsen for det spørgsmål, jeg har stillet, nævner jeg også, om ministeren vil kommentere, hvad han agter at gøre over for det problem, der hedder en „regnbuehær“, og som efter forlydender bliver af størrelsesordenen ca. 10.000 personer, hvem ved, måske mange flere. Jeg beder ministeren redegøre for, hvordan han ser på denne situation.

Derudover vil jeg gerne stille ministeren et tillægsspørgsmål, gående ud på, med hvilken begrundelse forsvarsministeriets embedsmænd har udsat licitationen af nedrivningen af bygningerne på Bådsmandsstrædes kaserne. Denne udsættelse er efter min opfattelse helt i strid med det dagsordensforslag, folketinget har vedtaget for snart et år siden, og det er unægtelig også i strid med den forhandling, som fandt sted her i salen den 25. februar. Af denne forhandling fremgik det jo helt krystalklart, at rømningen skulle sættes i gang i henhold til den vedtagelse, folketinget havde truffet ved dagsordensforslaget den 10. april i fjor.

Nu må vi simpelt hen have denne sag afsluttet derude, og jeg betragter det som helt givet, at ministeren nu går herop på talerstolen og siger, at selvfølgelig starter denne rømning den 1. april, hvis dette ting ikke vedtager noget andet, og det måtte guderne da forbyde.

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Jeg kan ikke have nogen idé om, næppe nok en fornemmelse af, hvor mange der vil komme til at tilhøre „regnbuehæren“. Jeg vil heller ikke på forhånd tage nogen som helst stilling til, under hvilken form man kan komme til at snakke fornuft om en rømning af Christiania. Jeg har prøvet på konstant at appellere med, at uanset hvilken opfattelse man kan have af Christiania, så bliver man altså nødt til fornuftmæssigt at indrette sig på den situation, som folketinget har bestemt. Og jeg har stadig væk det håb, at den gode, sunde fornuft og fornuftige argumenter vil sejre i en sådan debat.

Jeg skal med hensyn til det, der har været fremme i aviserne omkring licitationen, blot sige, at der er intet af det, der er foretaget, der er i strid med eller i uoverensstemmelse med den folketingsbeslutning, som er det

[Forsvarsministeren.]

grundlag, hvorpå jeg stadig væk har at handle.

Ebba Strange (SF):

Det er ikke fordi jeg forventer, at det er muligt her i denne sal at komme igennem og få orientering om detaljer i de aftaler, der måtte ligge mellem forsvarsministeriet og Københavns kommune. Men vi fik i går nogle informationer fra christianitterne, der gik ud på, at adskillige af de enlige mødre, der bor i Christiania — op mod 30 af dem — havde været hos Københavns kommunes boliganvisning i Stormgade og bedt om at få anvist en lejlighed til sig selv og deres børn, og de var blevet afvist i Københavns kommune. Samtidig redegjorde disse christianitter for, at de i forsvarsministeriet havde fået den besked, at kun hvis et flertal af christianitterne stod bag en henvendelse om, at nu ville de gerne have anden bolig, ville Københavns kommune gå i gang med at skaffe bolig til disse mennesker.

Dette skal sammenholdes med, at vi fra Københavns kommunes 3. magistratsafdeling har fået en meget omfattende redegørelse for, hvor vanskeligt det vil være for Københavns kommunes sociale forvaltning at tilbyde borgerne i Christiania de samme sociale goder, som de kan få i øjeblikket i Christiania.

Det, jeg gerne vil spørge forsvarsministeren om, er, hvor meget han her er i stand til at bekræfte de oplysninger, som jeg har fremlagt, altså oplysningerne om, at man i forsvarsministeriet siger, der skal et flertal til, før Københavns kommune kan skaffe boliger, og oplysningerne om, at Københavns kommunes boligudvalg afviser, at der skulle kunne skaffes disse enlige mødre bolig.

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Der har været ført mange forhandlinger med Københavns kommune, bl. a. også for at sikre sig, at de sociale problemer i forbindelse med en rømning af Christiania kan løses, og det er mig simpelt hen ikke gørligt inden for den tid, der er mig beskåret her, bare at antyde nogle af hovedlinjerne.

Jeg kan i hvert fald sige, at der ikke er udtrykt noget som helst om, at der skal et flertal til; det er en misforståelse af noget

andet. Men det siger sig selv, at vi ikke kan begynde at realisere de tilbud, der er tale om fra Københavns kommune, før vi er i stand til at foretage en egentlig rømning af Christiania. Vi kan ikke bringe os i den situation, at vi faktisk ville bruge Christianiasituationen i løbet af de næste 2 måneder til en indslusning af en lang række andre mennesker. Derfor er det nødvendigt, at de sociale tilbud, som vi er i stand til at give, bliver realiseret sammen med den situation, der opstår, når arealet skal rømmes. Det finder jeg er rigtigt, og jeg finder det også menneskeligt forsvarligt. Tilbuddene skal nok være der.

I øvrigt kan jeg føje til, at der i hvert fald er gjort en undtagelse med én af de personer, som har været omtalt i aviserne, idet der er stillet en lejlighed til rådighed.

Voigt (FP):

I sit svar til mig før sagde forsvarsministeren, at han håbede på, at denne afvikling vil ske i al fordragelighed, og det håber vi da alle sammen på. Men så sagde ministeren, at han ikke fandt, denne udsættelse af licitationen derude var i strid med den folketingsbeslutning, der lå her i folketinget. Nu er det selvfølgelig ikke en folketingsbeslutning, det er et dagsordensforslag, men det er lige meget.

Denne opfattelse deler jeg ikke, for folketinget har vedtaget, at rømningen af Christiania skal begynde den 1. april. Det er da muligt, at man ikke på denne dag skal begynde at nedrive bygningerne, men vil ministeren ikke give mig ret i, at når man udsætter licitationen, så udsætter man også selve den procedure, der hedder rømningen derude? De vil med god ret kunne komme og sige: når arbejdet ikke er udbudt i licitation derude, så kan der heller ikke være noget grundlag for, at vi skal flytte os så hurtigt, som det nu er vedtaget af folketinget.

Derfor hænger de to ting da helt nøje sammen, og det forekommer os besynderligt, at det er embedsmændene derovre, der faktisk kan være med til at tilsidesætte en beslutning, der er vedtaget her i folketinget, og det ikke er forsvarsministeren, der gør det. Vi skal jo passe på, at vi ikke giver disse embedsmænd alt for megen magt.

Forsvarsministeren (Orla Møller):

Nu skal jeg jo passe på ikke at komme til at udtrykke mig sådan, at jeg siger, at netop fordi det er en sag af underordnet betydning, er det klaret af embedsmændene, for det vil nemlig også være forkert.

Sagen er den, at det forholder sig, som jeg har sagt én gang før, at der ingen uoverensstemmelser er. Der er foretaget, hvad der skal foretages i forhold til den dagsorden, der er vedtaget her i folketinget, og der er ingen muligheder for at finde noget som helst anklagepunkt i forbindelse med det, der er sket omkring licitationen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hovmand (V)* til undervisningsministeren:

„Finder ministeren det rimeligt, at rejsetilskuddet til lærlinge under oplæring uden for hjemstedet i medfør af arbejdsministeriets cirkulære af 4. marts 1959 om godtgørelse af udgifter til lærlinges befordring med eget transportmiddel kun udgør 5 øre pr. kilometer, når lærlinge, der har mulighed for at benytte kollektive transportmidler, får den fulde befordringsudgift dækket?“

(Spn, nr. 388).

Skriftlig begrundelse.

I flere tyndt befolkede egne af landet er muligheden for at benytte offentlige transportmidler mellem hjem og arbejdssted meget ringe eller udelukket på grund af de lave afgangsfrekvenser og de ofte lange ruter.

For lærlinge indførtes i 1959 mulighed for tilskud til befordring mellem hjem og arbejdssted, hvor den unge ikke på hjemstedet kan få en faglig uddannelse. Igennem tilskuddet vil den unge blive i stand til at konkurrere om lærepladserne på lige fod med unge, der bor i nærheden af arbejdspladsen.

De unge, der kan benytte kollektive transportmidler, får månedskort betalt, men de unge, der ikke har denne mulighed, får en godtgørelse på 5 øre pr. kilometer.

På grund af prisudviklingen er afstanden mellem månedskortets pris og godtgørelsen på 5 øre — der ikke har været ændret siden 1959 — blevet så stor, at de unge, der be-

nytter eget befordringsmiddel, stilles væsentlig ringere.

Hovmand (V):

Det spørgsmål, jeg har stillet, drejer sig om at forsøge at tilvejebringe en bedre ligestilling mellem lærlinge og andre unge, der er under faglig uddannelse. Der er efter min mening en urimelig forskelsbehandling mellem de lærlinge, der kan bruge offentlige transportmidler mellem lærested og bopæl, og dem, som er henvist til at bruge egne transportmidler.

Efter de gældende regler betaler det offentlige, når der kan anvendes offentlige transportmidler, medens de, som er henvist til egen befordring, kun kan få et tilskud på 5 øre pr. km. Der er i begge tilfælde tale om, at lærestedet ligger uden for det, vi kalder hjemstedsområdet. Denne 5 øres regel, dette tilskud på 5 øre pr. kilometer, stammer fra 1959, og jeg tror, at enhver vil give mig ret i, at der er sket et og andet siden 1959, som gør, at det må være hensigtsmæssigt, at man ser på dette forhold med henblik på at tilvejebringe en større lighed mellem de grupper af unge, der her er tale om.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Reglerne om statstilskuddet til lærlinges rejseudgifter under oplæring uden for hjemstedet findes i arbejdsministeriets bekendtgørelse af 20. juni 1961, der med enkelte af undervisningsministeriet gennemførte ændringer stadig er gældende. Bestemmelserne gælder foruden lærlinge også for EFG-elever.

Der kan i henhold til disse bestemmelser ydes tilskud til daglige rejser til og fra lærestedet, hvis afstanden er større end normalt. I praksis kræves der som minimum en afstand på 15 km hver vej, men minimumsafstanden kan i visse tilfælde være højere. Benyttes offentligt befordringsmiddel, dækkes udgiften hertil. Har lærlingen eget befordringsmiddel, ydes et beløb pr. kilometer, der som fremhævet af spørgeren fastsættes efter forhandling med finansministeren og for tiden er på 5 øre pr. kilometer.

Jeg erkender, at et beløb på 5 øre pr. kilometer er utilstrækkeligt til at dække udgiften. Det er imidlertid en almindeligt gældende regel for alle befordringsordninger for uddannelsessøgende, at der kun som en

[Undervisningsministeren.]

undtagelse ydes tilskud til kørsel med eget befordringsmiddel, og i så tilfælde ikke med de faktiske udgifter, men med et begrænset beløb. Ved brug af eget befordringsmiddel ydes oftest et tilskud svarende til DSBs takst for et månedsabonnementskort for den pågældende strækning.

En tilsvarende ordning havde undervisningsministeriet i november 1973 foreslået for lærlinge og EFG-elever som led i en generel omlægning af befordringsordningen. På grund af indsigelser fra Forsøgsrådet for de erhvervsfaglige grunduddannelser, Skolerådet for de tekniske skoler og Lærlingenes & Ungarbejdernes Landsorganisation mod forskellige punkter i udkastet blev ordningen imidlertid ikke gennemført.

Jeg anser dog ikke sagen for afsluttet hermed, men finder, at der i forbindelse med de kommende overvejelser om lærlingenes og EFG-elevernes økonomiske forhold vil være en rimelig anledning til at tage problemet op til fornyet behandling.

Hovmand (V):

Måtte jeg allerførst have lov til at takke ministeren for den positive holdning, der lå i hendes svar. Jeg opfatter det altså på den måde, at ministeren er indstillet på, at der skal ske en ændring. Det, der imidlertid bekymrer mig, er, at ministeren siger, at denne ændring bør ske i sammenhæng med de øvrige forhold omkring lærlingenes økonomiske situation. Ikke fordi jeg ikke finder, at der er en naturlig sammenhæng mellem disse ting, men fordi jeg finder, at en revision af 5 øres reglen hermed kan udskydes i længere tid. Derfor vil jeg gerne bede ministeren om nøjere at præcisere, hvornår vi senest kan vente en ændring af denne 5 øres regel. Jeg er nemlig ikke ganske enig med ministeren i hendes bemærkning om de motiveringer, der ligger til grund for denne særlige 5 øres regel.

Jeg mener ikke, at man kan sige, at der her er tale om en særlig hensigtsmæssig ordning. Det, der i realiteten er tale om, er, at det er unge i tyndt befolkede områder og i egnsudviklingsområder, som bliver sorteper. Det er unge, der bor i disse områder, som får vanskeligere uddannelsesvilkår end unge andre steder i landet, og derfor er det for

mig overordentlig vigtigt, at vi skaber bedre muligheder.

Jeg kunne for ministeren nævne en række eksempler på unge fra den landsdel, hvor jeg er valgt, som arbejder i én by og bor i en anden by, men som på grund af de relativt ringe befordringsmuligheder, der findes her, ikke har mulighed for anden transport end egen transport. Derfor skal vi ikke kaste noget odiøst skær over den egne transport, og derfor skal vi også forsøge at sørge for, at godtgørelsen for denne egen-transport følger med udviklingen, at vi ikke står fast på en gammel regel, som daterer sig fra for 17 år siden.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Allerførst skal jeg præcisere, at jeg med mit svar ikke lagde op til, at dette spørgsmål skulle udskydes i længere tid.

Hvad angår spørgsmålet om lærlingenes og EFG-elevernes økonomiske forhold, er jeg sikker på, at hr. Hovmand fra venstre er fuldt orienteret om, at der bl. a. ligger et forslag fra hans eget parti vedrørende EFG-godtgørelsens afskaffelse. Derfor er det vel ikke sandsynligt, at det varer så forfærdelig længe, før vi skal diskutere bl. a. disse unges økonomiske forhold i det hele taget.

Jeg var glad for bemærkningerne her og håber, de kan tydes i retning af, at venstre på dette punkt i alle tilfælde ser med velvilje på at lave nogle ordentlige ordninger for de unge mennesker.

Hovmand (V):

Naturligvis er venstre overordentlig positivt indstillet og velvillig over for ordninger for unges uddannelse. Men det, der først og fremmest er afgørende for venstre, er at skabe en ligestilling, og det ved ministeren også, når vi taler om EFG-uddannelser i øvrigt. Det, vi ønsker, er at skabe en ligestilling, sådan at der ikke er forskel på unge menneskers uddannelsesvilkår fra det ene sted i landet til det andet sted i landet.

Her er tale om en særlig regel, som jeg ikke synes det er rimeligt at ministeren begynder at bruge de store uddannelsespolitiske armbevægelser for at imødegå. Her er tale om en særlig regel, der tilgodeser en speciel gruppe af lærlinge, som har specielt dårlige vilkår, fordi de bor på et specielt sted

[Hovmand.]

i landet, og det er derfor, jeg gerne endnu en gang vil spørge ministeren, om hun nøjere tidsmæssigt kan præcisere, hvornår hun vil tage skridt til en ændring af 5 øres reglen, som er 17 år gammel.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal ikke her opsætte bestemte tids-terminer. Jeg har indtryk af, at der er enighed, og jeg har vist mig imødekommende over for de punkter, der her er nævnt. Jeg vil godt helt generelt sige, at det altid vil være muligt for venstre at få socialdemokratiet i tale omkring den slags problemer.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Sigsgaard* (VS) til undervisningsministeren:

„Vil ministeren begrunde sit brev af 12. januar til radiatorformanden, hvis sigte er at øve indflydelse på programpolitikken med hensyn til atomkraftudsendelserne?“

(Spm. nr. 354).

Skriftlig begrundelse.

Henvendelsen kan kun gøre det vanskeligere og farligere for medarbejderne ved radioen at lave atomkrisiske udsendelser. Det er svært at tro, at ministeren ikke har gjort sig dette klart.

Sigsgaard (VS):

Den 28. december i fjor blev der i radioen bragt en udsendelse med titlen „Hvis København skal rømmes“, der handlede om de eventuelle konsekvenser af et radioaktivt udslip fra et atomkraftværk. Ekstra Bladet har den 25. februar dokumenteret, at undervisningsministeren den 12. januar har skrevet et, jeg må vist sige privat brev til radiatorformanden med kopi til generaldirektøren, i hvilket hun bl. a. anfører — jeg skal citere:

„I betragtning af den alvorlige karakter, hele vor energipolitiske situation har, og betydningen af, at debatten føres på et så sobert grundlag som muligt, synes jeg, at det er meget lidt hensigtsmæssigt, at radioen leverer udsendelser af denne lødighed, og jeg har derfor fundet det rigtigt at stile

denne henvendelse direkte til dig, idet jeg samtidig sender kopi til Hans Sølvhøj.“

Det er altså et brev på ministeriets papir, som undervisningsministeren her har sendt til radioen, hvor hensigten jo ganske klart, som det også siges, ikke er at øve en kunstnerisk efterkritik af en udsendelse, der har været sendt i radioen, men at øve en direkte indflydelse på Danmarks radios programpolitik og øve indflydelse på, hvilke udsendelser — i dette tilfælde om energipolitik — der skal sendes i fremtiden.

Ministeren kan ikke være uvidende om, at en sådan henvendelse kun kan få det resultat — hvis den får resultater, det tror jeg der er store chancer for at ministerielle henvendelser til radiatorrådet kan få — at gøre livet endnu mere besværligt for de radiomedarbejdere, der også laver kontroversielle udsendelser, i dette tilfælde kritiske udsendelser om atomkraften, og der er jo andre, der har gjort livet temmelig besværligt for disse radiomedarbejdere i forvejen. Jeg har derfor bedt ministeren om en motivering for en så usædvanlig henvendelse som den, ministeren her har foretaget.

Fjerde næstformand (Poul Dam):

Jeg skal ikke undlade at bemærke, at det ikke kan anses for at være korrekt at citere private breve, men da dette brev måske kun i begrænset grad er privat, har jeg ikke villet standse spørgeren.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Det vil nok være rigtigt, om jeg først gengiver det brev af 12. januar, som det stillede spørgsmål vedrører, og hvorfra spørgeren citerede slutningen. Det lyder:

„Efter at være kommet hjem fra vinterferie i Afrika hørte jeg om det røre, der har været omkring radioudsendelsen den 28. december 1975 „Hvis København skal rømmes“. Gennem atomenergikommissionen har jeg fået vedlagte notat, hvori medarbejdere på Risø dokumenterer en del af de fejl og vildledende oplysninger, som udsendelsen åbenbart har været for rigeligt forsynet med. I betragtning af den alvorlige karakter, hele vor energipolitiske situation har, og betydningen af, at debatten føres på et så sobert grundlag som muligt, synes jeg, at det er meget lidt hensigtsmæssigt, at radioen leve-

[Undervisningsministeren.]

rer udsendelser af denne lødighed, og jeg har derfor fundet det rigtigt at stille denne henvendelse direkte til dig, idet jeg samtidig sender kopi til Hans Sølvhøj.“

Det fremgår heraf, at jeg har givet udtryk for, at jeg fandt det uhensigtsmæssigt, at der i en radioudsendelse blev givet så vildledende oplysninger om atomkraft som i den omtalte radioudsendelse fra den 28. december 1975. Når hr. Sigsgaard heri lægger, at dette er et forsøg på — og jeg citerer: „... at gøre det vanskeligere og farligere ... at lave atomkritiske udsendelser“, kan jeg kun tage til efterretning, at dette er hans vurdering.

Sigsgaard (VS):

Må jeg godt lige først sige, at når jeg har citeret ministerens brev her, så er det et udtryk for, at jeg finder, at det er et offentligt anliggende, når en minister udnytter sit embede til at forsøge at påvirke radioens programpolitik.

Hvad jeg har sagt i den skriftlige motivering for mit spørgsmål om ministerens henvendelse, er, at den vil gøre det farligere og vanskeligere for medarbejderne at lave kritiske udsendelser, og at det er svært at tro, at ministeren ikke har gjort sig dette klart. Jeg har altså i den skriftlige motivering talt om den virkning, som ministerens henvendelse ville få. Ministerens hensigt med at rette henvendelsen er straks lidt mindre interessant, men jeg kender ministerens intelligens og kan ikke tænke mig, at hun kan være uvidende om, at en sådan henvendelse naturligvis vil gøre livet vanskeligere for dem, der som nævnt før laver kontroversielle udsendelser.

Jeg kan heller ikke lade være med at se denne sag i sammenhæng med det stop for energiplysningsudvalgets arbejde, som regeringen har besluttet, i og med at man ikke har villet videreføre en bevilling til energiplysningsudvalgets arbejde i den nye finanslov.

Den samlede virkning af sådanne initiativer er en begrænsning af ytringsfriheden i radioen, og derfor havde jeg håbet på, at ministeren ligesom ville gå i sig selv igen og sige, at det i og for sig var beklageligt, at der kommer den slags henvendelser, at

embedet udnytttes til den slags henvendelser.

Undervisningsministeren (*Ritt Bjerregaard*):

Jeg vil gerne over for hr. Sigsgaard præcisere, at dette jo ikke er et spørgsmål om kontroversielle eller kritiske udsendelser, men om at påpege nogle fejl i forbindelse med en ganske konkret udsendelse. Jeg tror i virkeligheden, at hr. Sigsgaard tjener ytringsfriheden meget dårligt, hvis man skulle nå dertil, at det ikke blev muligt at påpege konkrete fejl i udsendelser, der har været, om et spørgsmål, som optager sindene i den grad, som dette spørgsmål har gjort. Jeg betragter det bestemt ikke som en udnyttelse af et embede, men som en pligt for et embede.

Sigsgaard (VS):

Ministeren taler om fejl i en udsendelse, om forkert fremstilling osv., det har hun gjort nu i begge omgange. I den anledning vil jeg godt for det første gøre opmærksom på, at der jo er delte meninger om en række af de forhold, der fremstilles som kendsgerninger, så af den ene, så af den anden gruppering inden for energiplysningsingen. Ministeren fremstiller det her, som om der er tale om fejl, forkerte informationer, som der er almindelig enighed om er forkerte.

For det andet vil jeg gerne sige i den anledning, at alle, der foretager handlinger, som går i retning af censur, eller som går i retning af indskrænkning af ytringsfriheden, jo altid påberåber sig forhold som dem, undervisningsministeren her påberåber sig, at det jo drejer sig om at rette fejl. Man oplever jo aldrig begrænsninger i ytringsfriheden, hvor de, der ønsker at begrænse den, står frem og siger, at det er deres formål, at det er indholdet, der skal ændres i kraft af henvendelsen. Jeg påstår heller ikke, at det er ministerens formål, men jeg påstår, at det er virkningen af ministerens henvendelse, og derfor mener jeg ikke, at det kan være ministerens opgave at sidde og lytte til radioudsendelser og derefter henvende sig i fortrolige breve til radioens ledelse og forsøge at påvirke programpolitikken. Jeg tror, ministeren har rigeligt at tage sig til i forvejen, og håber, at hun i fremtiden vil koncentrere sig om det.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg takker for, at hr. Sigsgaard var enig med mig i, at der var fejl i den pågældende udsendelse, og så tager jeg blot til efterretning, at det åbenbart er hr. Sigsgaards vurdering, at den slags er udtryk for censur.

Erhard Jakobsen (CD):

Som en af dem, der er vant til at opleve mange ting, må jeg sige, at det var chokerende for mig i mit materiale at finde dette brev fra ministeren. Det var chokerende, for det er mig fuldstændig ubegribeligt, at den slags kan ske. Jeg vil gerne spørge ministeren: havde ministeren ikke holdt sig underrettet om, at den pågældende udsendelse for længst var påklaget — det havde jeg nemlig gjort i radiatorådet — at der i den anledning naturligvis ville ske henvendelse til alle de myndigheder, som ministeren har hørt lidt om, da ministeren kom hjem fra ferie, og at disse myndigheder ville få lejlighed til at udtale sig? Jeg kan oplyse, at sagen ikke er afsluttet endnu. De mennesker, der arbejder med den i driftsledelsen, har været 4 måneder om at bringe sagen frem. Den kommer vist først til behandling engang i april måned.

Finder ministeren ikke, at det ville være korrekt i fremtiden at indhente alle oplysninger om, hvor sagen befinder sig, og derefter instruere de myndigheder, der sorterer under ministeren, om at sørge for at bringe alle de oplysninger frem, der er relevante?

For det første forstår jeg ikke, at ministeren sender et privat brev til Danmarks radio; det lader sig ikke gøre, for det er den største sladdercentral i verden, og dér siver alt øjeblikkeligt ud. Dernæst, hvis ministeren sender private breve, vil jeg gerne spørge: hvorfor så ikke henvende sig til Arbejdernes Radio- & Fjernsynsforbund? Er det fordi ministeren ved, at Arbejdernes Radio- & Fjernsynsforbund normalt ønsker udsendelser netop af den art?

Fjerde næstformand (Poul Dam):

Jeg må anholde udtrykket, at Danmarks radio er den største sladdercentral i denne verden. (*Tilråb af Erhard Jakobsen: Den næststørste, da!*)

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Den sidste del af hr. Erhard Jakobsens

spørgsmål skal jeg ikke komme ind på, og til den første del kan jeg svare nej.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Sigsgaard* (VS) til ministeren for kulturelle anliggender:

„Finder ministeren det ikke betænkeligt, at regeringsmedlemmer i breve til radiatorådsformanden søger at øve indflydelse på Danmarks radios programpolitik?“

(Spm. nr. 353).

Skriftlig begrundelse.

Undervisningsministeren har i et brev, dateret den 12. januar 1976 (gengivet i Ekstra Bladet den 25. f.m.), henvendt sig til radiatorådsformanden og i anledning af en atomkraftudsendelse den 28. december 1975 udtalt, at hun finder det meget lidt hensigtsmæssigt, at radioen leverer udsendelser af denne lødighed.

Et sådant brev må virke som forsøg på pression over for radioens programpolitik. Brevets hensigt er at øve indflydelse på fremtidige energiudsendelsers indhold. Der er hermed tale om et forsøg på at udnytte ministerautoriteten til at udøve en indflydelse, der i det mindste betænkeligt nærmer sig censur.

Det er vigtigt, at kulturministeren beskytter de sidste rester af journalistisk frihed i Danmarks radio ved at præcisere, at regeringsmedlemmer ikke bør søge at påvirke programpolitikken.

Sigsgaard (VS):

Da det jo ligger sådan, at ministeren for kulturelle anliggender også er minister for Danmarks radio, så har ministeren jo i den egenskab et vist ansvar for, at hans regeringskolleger prøver på gennem private breve at øve indflydelse på Danmarks radios programpolitik. Derfor må jeg naturligvis spørge kulturministeren, hvad han egentlig mener om det. Jeg kan også udvide det og sige, at jeg må faktisk forlange af kulturministeren — eller anmode ham om, det lyder pænere — at han sørger for, at den slags ting ikke sker i fremtiden.

Hans fornemste opgave som minister for Danmarks radio burde være at forsvare friheden i Danmarks radio, og hvis han er enig

[Sigsgaard.]

heri, så bør han tage afstand fra undervisningsministerens forsøg på at øve indflydelse på radioudsendelserne gennem private og ikke offentliggjorte henvendelser. Altså hvis ikke Ekstra Bladet tilfældigvis havde fået fat i det, så var det jo ikke kommet til offentlighedens kendskab, at undervisningsministeren på den måde har prøvet på at få indført noget, der betænkeligt ligner censur i Danmarks radio.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Loven om radio- og fjernsynsvirksomhed bestemmer i sin § 6, at Danmarks radio er en selvstændig, offentlig institution, og i § 9, stk. 2, at radiatorådet har den endelige administrative afgørelse i sager, der vedrører Danmarks radios programvirksomhed. Disse bestemmelser sigter bl. a. til at fjerne den misforståelse, som tidligere kunne træffes — også her i folketinget — at det var kulturministeren, under hvis ressort Danmarks radio hører, som i den sidste ende var ansvarlig også for programmerne.

Kulturministeren, der i andre forhold virker som ankeinstans i forhold til radiatorådets afgørelser, har altså intet med programvirksomheden at gøre. Klager over denne kan efter behandling i radiatorådet indbringes for radio-nævnet efter reglerne i lovens kapitel 3, men ikke for ministeren.

I øvrigt kan naturligvis alle i princippet henvende sig til radiatorådet med synspunkter og klager vedrørende programvirksomheden. Dette gælder f. eks. også store, indflydelsesrige organisationer. Man kan vælge, om man vil henvende sig til rådet som sådant eller til et medlem af rådet i det håb, at hun eller han vil tage sagen op. Det er, som folketinget vil vide, netop en af det politisk sammensatte radiatoråds hovedopgaver at kanalisere og neutralisere den pression, som kan komme udefra mod Danmarks radios programmedarbejdere.

Det er med den givne ansvarsfordeling klart, at kulturministeren ikke kan tillade sig at rette henvendelse til radiatorådet i programspørgsmål. Dette bør efter min opfattelse også gælde andre regeringsmedlemmer, såfremt de ville søge at benytte deres ministerautoritet til at påvirke programpolitik-

ken. Det er dette, der efter min opfattelse ikke er sket i den foreliggende situation, også efter at jeg har hørt undervisningsministerens indlæg i dag.

Sigsgaard (VS):

Jeg takker for ministerens svar. Det var jo så tæt på at imødekomme de synspunkter, jeg har, og som en minister for radioen i hvert fald bør have, som det vel kunne være, når ministeren også søger at varetage solidariteten med sin ministerkollega.

Jeg synes, at hvis man hørte godt efter, så kunne man godt høre, hvad ministerens holdning er i denne sag, og det er jeg tilfreds med. Ellers ville det jo også have været interessant at høre kulturministeren her stå og sige, at han ikke har noget med programvirksomheden at gøre, og det er naturligvis helt rigtigt, og øjeblikket forinden høre undervisningsministeren, som har mange institutioner under sig, men ikke Danmarks radio, stå og forsvare, at hun forsøger at øve indflydelse på den programvirksomhed, som kulturministeren, ministeren for Danmarks radio, klart erkender at han ingenting har med at gøre. Det var jo ganske interessant.

Når ministeren peger på, at det jo er enhver ret at kritisere, så skal jeg ikke gå ret meget ind på det. Enhver kan se, at undervisningsministeren i denne sag ikke er enhver. Det må have en ganske særlig vægt, og derfor også medføre et ganske særligt ansvar, at sidde i en ministerstol, og man skal være meget forsigtig med at bruge en sådan magt på en sådan måde, at det kan karakteriseres som misbrug, og det mener jeg at det kan her.

Jeg vil godt føje et par tillægsspørgsmål til til kulturministeren. Er kulturministeren bekendt med andre henvendelser af samme karakter som undervisningsministerens henvendelse, altså er det en mere almindelig praksis? Findes der andre henvendelser af den karakter? Det var det første. For det andet: er det praksis, at sådanne klager sendes til dem, der er klaget over? Jeg ved, at der er sendt kopi til generaldirektøren, men er de for udsendelsen ansvarlige bekendt med undervisningsministerens initiativ?

I øvrigt kunne jeg godt tilføje, om ikke ministeren mener, at sådanne henvendelser

[Sigsgaard.]

på en eller anden måde burde komme til offentlighedens kundskab, for noget af det særdeles uheldige i den slags ting er jo, når det sker under bordet, som tanken var med denne henvendelse.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg er ikke bekendt med andre henvendelser, der skulle foreligge på noget tidspunkt i den retning.

Jeg vil gerne understrege, at det efterhånden er blevet min erfaring som minister, og det gælder, hvad enten det drejer sig om broer, eller man møder højere embedsmænd, eller hvem man gør, at man skal holde sig til at snakke om vejr og vind.

Sigsgaard (VS):

Ja, jeg mangler altså lige ministerens kommentar til det andet tillægsspørgsmål, nemlig om ministeren ikke ville finde det godt, hvis henvendelser til Danmarks radio, som kan karakteriseres som klager, f. eks. den, undervisningsministeren her har rettet, på en eller anden måde kom til offentlighedens kundskab. Det vil jeg meget gerne have svar på.

Så vil jeg i øvrigt gerne slutte det her af med at sige, at der jo er tilstrækkelig mange, der i dag sidder med ørerne i radioen og startklar båndoptager for at bringe anderledes tænkende til tavshed. Det ville være rart, om ministrene ville afholde sig fra den slags sysler.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg vil gerne sige, at jeg i princippet mener, at når lige undtages ministre, så må enhver have retten til at kunne klage over programmer og over, hvad radioen i øvrigt gør, i henvendelser til radiatorformanden, eller hvem de vil gøre det til. Men jeg vil altså sige, at hvis vi skulle foreskrive, at alle klager og kritikker blev offentliggjort, så ville vi nok komme op på et kæmpespild og også noget, der ikke kunne siges at være berettiget til at optage andres tid.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Gerda Møller* (KF) til ministeren for kulturelle anliggender:

„Kan ministeren forklare, hvad formålet er med, at den danske statskasse finansierer en „marxistisk afdeling for fysisk planlægning“ på kunstakademiets arkitektskole?“ (Spm. nr. 360).

Skriftlig begrundelse.

Spørgsmålet stilles på baggrund af en annonce i bladet *Arkitekten*, hvori arkitektskolen bl. a. søger en videnskabelig assistent, der skal undervise ved marxistisk afdeling for fysisk planlægning.

Det må forekomme ejendommeligt, at den danske statskasse finansierer en uddannelse, der forudsætter, at resultatet skal blive nogle marxistiske planlæggere. Hvad skal vi med dem? Den marxistiske planlægning, vi kender fra de marxistiske lande, har jo ikke kvaliteter, der gør det tilrådeligt for frie lande at følge i samme spor.

Det mest kendte eksempel på marxistisk bygningskunst og fysisk planlægning fra de senere år er muren ned gennem Berlin og det armerede bælte af maskingeværtårne og pigtrådsrækker langs Østtysklands vestgrænse. Hvad i alverden er meningen med, at en dansk arkitektskole har indrettet en afdeling for marxistisk planlægning? Vi har ikke brug for den slags fysisk planlægning, som man praktiserer i de marxistiske lande.

Gerda Møller (KF):

Ifølge stillingsopslag søger kunstakademiets arkitektskole en lærer i marxisme. Han skal være — jeg citerer: „Videnskabelig assistent ved institut i bygningskunst, sektion B, afdeling M“, der betegner sig selv om en marxistisk afdeling for fysisk planlægning. Det er afdelingens mål at gøre arkitektstudiet marxistisk, og den nye lærers hovedopgave er: „at konsolidere og videreudvikle afdelingens studiepraksis, der indbefatter arbejde med at opbygge faget på videnskabeligt“ — jeg formoder marxistisk — „grundlag“.

På den baggrund vil jeg bede ministeren forklare, hvad formålet er med, at den danske statskasse skal finansiere en marxistisk afdeling for fysisk planlægning på kunstakademiets arkitektskole.

Jeg tror, at mange med mig finder det

[Gerda Møller.]

ejendommeligt, at den danske statskasse finansierer en uddannelse, der forudsætter, at resultatet skal blive nogle marxistiske planlæggere. Hvad skal vi med dem her i landet? Vi er jo ikke et marxistisk land. Den marxistiske planlægning, vi kender fra de marxistiske lande, har jo ikke kvaliteter, der gør det tilrådeligt for frie lande at følge i samme spor. Vi har da i hvert fald ikke brug for, formoder jeg, marxistisk bygningskunst, sådan som den manifesterer sig i Berlin med Berlinmuren og alle dens maskingeværer, tårne og pigtrådsværker. (*Munterhed*).

Ministeren for kulturelle anliggender (*Niels Matthiasen*):

Det kgl. danske kunstakademis arkitekt-skole er inddelt i 10 institutter, der omfatter i alt 25 studieenheder. En af disse 25 studieenheder på skolen, afdeling M, er i studie-håndbogen 1975-76 for kunstakademiets arkitekt-skole i den indledende oversigt over afdelinger på arkitektskolen benævnt som afdeling M, marxistisk afdeling for fysisk planlægning. Jeg accepterer fru Gerda Møllers kritik, når der i arkitektskolens studie-håndbog bruges, hvad jeg må kalde en ukorrekt og vildledende overskrift for afdelingen.

I årsberetningen 1974-75, som udleveres til alle, som søger afdelingen som studerende eller lærer, beskrives afdelingens arbejdsområde noget mere udførligt, nemlig således:

„Afdelingens arbejdsområde er undervisning og forskning inden for emnet fysisk planlægning, byudvikling, herunder projektering og udsmykning. Det er afdelingens mål at bidrage til at udvikle fagets teoretiske og tekniske redskaber og metoder på et videnskabeligt grundlag samt at uddanne arkitekter og planlæggere med forståelse for samfundet og med de til den tekniske arbejdsstilling svarende faglige og tekniske kvalifikationer.“

Studierne består således dels af opgaver, der sigter mod at frembringe viden om faget, dels af opgaver, der sigter mod at frembringe planer og projekter. Dette muliggør en opdeling af studieforløbet i følgende bestanddele: For det første studier og analyser af konkrete samfund, deres økonomiske, politiske og ideologiske strukturer, byudvik-

ling, fysisk planlægning m. v. med henblik på at opnå viden, der kan bruges i senere planlægnings- og projekteringsøvelser. For det andet planlægnings- og projekteringsøvelser. For det tredje tilegnelse af den marxistiske samfundsteori. For det fjerde tilegnelse af specialviden om faget, byggeteknik, planlægningsteknik, tegneteknik m. v.

Som man kan se, findes der et moment af marxistiske samfundsteorier i denne afdeling på arkitektskolen. Det hverken kan eller vil jeg skride ind over for. Både de studerende og lærerne har lov til at have en bestemt politisk overbevisning, når blot det ikke stilles op som en betingelse, at nyansatte lærere skal have denne bestemte ideologiske holdning.

Jeg har fra arkitektskolen fået oplyst, at arkitektskolen ved stillingsbesættelser ikke lægger vægt på ansøgernes personlige politiske ideologi, men alene deres almen arkitektkvalifikationer, deres kendskab til de videnskabsteorier, der arbejdes med ved de enkelte afdelinger. I stillingsopslaget er der heller intet nævnt herom.

Jeg kan til slut oplyse, at arkitektskolens rektor er gjort opmærksom på den ukorrekte og vildledende betegnelse for den pågældende afdeling i studie-håndbogen, således at arkitektskolen kan rette benævnelsen i næste års studie-håndbog.

Gerda Møller (KF):

Ja, jeg takker i hvert fald for, at ministeren accepterer min kritik og også accepterer min kritik af den måde, som studiet er beskrevet på i studie-håndbogen.

Jeg kan selvfølgelig ikke rigtig acceptere, at ministeren ikke kan se, at der er noget forkert i den måde at indrette et studium på. Vi har jo i grundlovens § 74 stående, at der ikke må være indskrænkning i den frie adgang til at søge et erhverv. Jeg synes faktisk, at den måde, dette embede er slået op på, hvor man mener, at den lærer, der skal undervise i den afdeling af arkitektskolen, faktisk skal undervise i, skal være fortrolig med, marxistisk studiepraksis og skal undervise på et marxistisk grundlag, er misbrug. Det er misbrug af en stillingsbesættelse og ukorrekt sagsbehandling at kræve en sådan, jeg vil ikke sige ideologisk bestemt holdning, men det er alligevel en usaglig indskrænkning i den frie adgang til

[Gerda Møller.]

at søge et erhverv at opslå stillingen på den måde.

Når ministeren ikke kan give mig ret, så vil det altså sige, at lærere og studerende uden videre kan politisere et helt studium. Hvis man stadig væk skal følge, hvad der står i studiehåndbogen, og noget ligger der jo nok bag, så er der altså her — og det inderbar ministerens svar jo også — tale om et forsøg på at bidrage til at gøre arkitektstudiet marxistisk. Det vil altså sige, at man kan indrette andre afdelinger derude, hvor man kan gøre det liberalistisk, man kan gøre det kommunistisk, man kan gøre det konservativt, og jeg ved ikke hvad. Vil ministeren altså acceptere det?

I det hele taget synes jeg nok, der foregår mange mærkelige ting ude på den arkitekt-skole. Ifølge en notits, jeg har her fra et læserbrev i Berlingske Tidende, afholder skolen et kursus for arkitektstuderende i Christiania i ugen fra den 29. marts til den 2. april — altså på det tidspunkt, hvor vi herinde i folketinget har bestemt at Christiania skal afvikles. Jeg vil gerne have lov til at spørge, om det også er med kulturministerens billigelse.

Ministeren for kulturelle anliggender (*Niels Matthiassen*):

Som fru Gerda Møller sagde det, er der ikke nogen form for uddannelse eller undervisning, der ikke vil blive påvirket af den holdning, en lærer har. Det, vi må kræve, er, at man så vidt muligt giver en uvildig orientering om de forskellige ting, der findes. Jeg ville betragte det som ganske ejendommeligt, om ikke også marxistiske byggeteorier indgik i den orientering og den viden, som unge arkitekter fik, samtidig med at mange andre ting også kom ind i det. Det mener jeg må gælde for enhver form for uddannelse, at den skal være alsidig, den skal orientere om de ting, der findes i tilværelsen — og Karl Marx er nu engang kommet for at blive, så kan man i øvrigt diskutere hans teorier, hele den marxistiske ideologi i hvert fald. Jeg mener altså, det er meget vigtigt at fastholde alsidigheden i en undervisning og i en uddannelse.

Dernæst vil jeg gøre den bemærkning, at det kursus i Christiania, der skulle holdes på det pågældende tidspunkt, var planlagt

længe inden folketingets beslutning, og det er flyttet til arkitektskolen senere efter debatten i folketinget.

Gerda Møller (KF):

Jeg vil da godt gå tilbage til ministerens svar i første omgang, for i det interview, der findes i Weekendavisen, med professor Faber, der jo er ansvarlig for arkitektskolen derude som arkitektskolens rektor, står der med henblik på den afdeling M, at den er den eneste af sin art på arkitektskolen — det kan vi da glæde os over, forhåbentlig også i hele landet — og at de lærere og studerende, der mener, at arkitektuddannelsen bør ske på et marxistisk grundlag, har valgt at samle sig i en særlig afdeling. Omkring 100 af skolens studerende har valgt dette. Det vil altså sige, at der alligevel findes en afdeling ifølge professoren, som udelukkende lægger studiet an på marxistisk undervisning — det er altså ikke, om jeg så må sige en bisætning, som man kunne få indtryk af i ministerens svar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Poul Dam (SF) til ministeren for kulturelle anliggender:

„Kan radiatoradets gyldigt vedtage udtalelser, der strider mod grundloven og lov om radio- og fjernsynsvirksomhed?“
(Spm. nr. 364).

Poul Dam (SF):

Det spørgsmål, jeg har stillet til kulturministeren, drejer sig om et ganske indviklet spørgsmål, nemlig om, hvor vidt radiatoradets kompetence går, nu efter at Danmarks radio igennem 2 år har været en selvstændig institution, som kun er afhængig af kulturministeren, for så vidt som der er visse beslutninger, man kan appellere til ministeren.

Spørgsmålet drejer sig om, hvad man skal mene med ytringsfrihed i radiolovens forstand, og i hvilken grad grundlovens regel om, at censur og andre forebyggende foranstaltninger ingen sinde kan genindføres, også er en regel, der har gyldighed for Danmarks radio. Foranledningen er den vedtagelse, der skete i radiatoradets møde for et par uger siden, hvor man udtalte sig om Christianiaudsendelserne og bl. a. udtalte, at Chri-

[Poul Dam.]

stania havde fået en for stor plads i udsendelsesmassen i forhold til andre og væsentligere emneområder. Det er over dette sidste, jeg er bekymret. I det øjeblik radiatorådet begynder at sige, hvad der er væsentligt, og hvad der ikke er væsentligt, så har man påtaget sig et censurlignende medansvar, som jeg er bekymret for. Jeg spørger kulturministeren for at få denne bekymring bestyrket eller fjernet — helst fjernet.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Mathiasen):

På den måde, spørgsmålet er stillet, må det naturligvis blive et helt generelt svar, der kommer, og svaret på spørgsmålet, om radiatorådet gyldigt kan vedtage udtalelser, der strider mod grundloven og loven om radio- og fjernsynsvirksomhed, er naturligvis, at det kan rådet ikke. Radiorådet skal overholde både grundloven og loven om radio- og fjernsynsvirksomhed, og jeg er ikke bekendt med tilfælde, hvor dette ikke har været tilfældet.

Når spørgsmålet sigter på den nyligt vedtagne Christianiaudtalelse, så kan jeg sige, at radiatorådet som programudvalg ifølge § 9, stk. 1, i den for radiatorådet gældende forretningsorden, der i henhold til loven om radio- og fjernsynsvirksomhed er udfærdiget af kulturministeren, bl. a. har til opgave at fastsætte de for programmerne i almindelighed gældende principper og at foretage efterfølgende vurdering af udsendelserne. Når programudvalget derfor på sit møde den 2. marts 1976 har vedtaget en udtalelse om, at Danmarks radios dækning af Christianiaspørgsmålet ikke har været tilstrækkelig dybtgående og afbalanceret, og at spørgsmålets behandling har været for dominerende sammenlignet med behandlingen af andre aktuelle spørgsmål, er dette et udtryk for, at rådet har udført de opgaver, der er pålagt det efter loven.

Jeg har ingen grund til at tro, at rådet ved sin beslutning har ønsket at forbigå radiolovens § 7, der fremhæver hensynet til informations- og ytringsfriheden og alsidighedskravet. I udtalelsen er der efter min opfattelse ikke givet udtryk for noget, der med rimelighed kan siges at tendere mod forhåndscensur. Udtalelsens sidste afsnit er

alene en konstatering af, at der efter rådets mening er brugt uforholdsmæssigt mere sendetid på Christianiaspørgsmålet, end der er brugt på andre aktuelle spørgsmål af lige så stor vigtighed.

Når hr. Poul Dam med sin henvisning til grundloven har haft bestemmelsen i dennes § 77, som sikrer ytringsfrihed og forbyder indførelse af censur, i tankerne, må jeg derfor afvise det. Grundlovens § 77 tager efter almindelig statsforfatningsretlig opfattelse alene sigte på at forbyde censurering af offentliggørelse som sådan, og en hindring af denne art kan ikke indfortolkes i rådets udtalelser.

Jeg skal tilføje, at jeg er blevet spurgt om formalia, og jeg vil kun udtale mig om formalia. Om indholdet af den omstridte erklæring vil jeg kun sige, at den vedrører Danmarks radios programpolitik, og jeg er den sidste til at befatte mig med denne.

Poul Dam (SF):

Jeg takker for ministerens svar, som jeg, hvad formalia angår, naturligvis er ganske enig i. Det er sådan, det må være og skal være.

Det, der bekymrer mig, er imidlertid, at man, i det øjeblik radiatorådet begynder at tale om, hvad der er mere eller mindre væsentligt, dels griber ind i den ansvars- og opgavefordeling, der er fastsat i forretningsordenen for Danmarks radio, hvorefter det er generaldirektøren, der har det overordnede programansvar, dels efter min mening er inde på en meget farlig vej, for hvor er det afgørende skel mellem at sige: dette er mere vigtigt, mens dette er mindre vigtigt, og så at sige, hvilke emner man overhovedet må beskæftige sig med?

Jeg er fuldstændig klar over, at vi ikke er ude i den situation endnu, men jeg mener også, det er nødvendigt at præcisere helt klart i tide, at vi aldrig skal ende dér, og at den sikre måde at undgå, at vi ender i noget sådant, er at standse, allerede inden man når til at fortælle, at visse emner er væsentlige, og at visse emner ikke er væsentlige. Den vej, som man efter min mening er inde på, det er den, der fører til den gaullistiske radio, og den plejer vi at være enige om at vi ikke skal have i Danmark.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg glæder mig over, hr. Poul Dam accepterede, at vi ikke er inde i den situation. Jeg er helt enig med hr. Poul Dam i, at vi heller ikke skal ind i den, men jeg må konstatere, at man ikke ud fra den udtalelse, der er kommet, kan konstatere noget sådant.

Jeg erkender, at det er en hårfin balance. Her er der tale om, kan vi også sige, et meget varmt problem. Nu skal og kan jeg ikke — ikke før man engang bliver pensioneret eller noget sådant — tillade mig at udtale mig om Danmarks radios fordeling af stof osv., men det kunne jo være, man en gang imellem, hvor det ikke var helt så brandfarligt, kunne sige, at der var en skæv fordeling på forskellige områder med hensyn til, hvordan programmet var lavet. Det kan der jo være forskellige meninger om, og det må man have lov at udtrykke, mener jeg stadig væk, men det er ikke radiorådet, der skal gøre det på en måde, sådan at det fører os ind i situationer, som er uønskede, og som kunne lede til en gaullistisk radio.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Erhard Jakobsen* (CD) til ministeren for kulturelle anliggender:

„Agter ministeren at imødekomme generaldirektør Sølvhøjs anmodning og udnævne en dommer, der kan undersøge programchef Mogens Vemmers udførelse af hans tjenstlige forpligtelser i Danmarks radio?“

(Spm. nr. 375).

Skriftlig begrundelse.

I bekræftende fald bedes ministeren tillige svare på, om ministeren finder, at en sådan undersøgelse alene bør begrænses til det foreliggende enkelttilfælde, eller om der i undersøgelsen kan inddrages eventuelle andre forhold, hvor programchef Mogens Vemmer måtte have givet urigtige oplysninger over for foresatte, derunder radiorådets medlemmer.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg er ikke i tvivl om, at ministeren med vanlig skarpsindighed har opdaget, at mit spørgsmål indeholder lidt af en skepsis og lidt af en tvivl. Det kunne have været for-

muleret sådan: vil ministeren virkelig udpege en dommer i den nævnte anledning? Når jeg spørger, så er det på baggrund af det indtryk, der ude i offentligheden må bestå på grund af forkerte Ritzau-oplysninger, på grund af forkerte tv-oplysninger, nemlig at formålet med den sag, der er tale om, skulle være at beskytte omtalte Mogens Vemmer imod, hvad man kaldte politisk justitsmord. Det er senere nævnt, at Danmarks radio frygter, hvad radiorådets flertal vil beslutte.

Det er altså havnet i, at en dommer skal udtale sig. Jeg spørger — ikke ministeren, men mig selv —: om hvad dog? Af det materiale, som medlemmer af radiorådet har fået forelagt, fremgår ganske klart arten og omfanget af Mogens Vemmers forsømmelse. Det fremgår ganske klart, hvad det er, der burde have været oplyst, og hvad det er, der i stedet for er oplyst. Det vil sige, det foreligger ganske klart, at der er givet urigtige oplysninger. Det behøver en dommer ikke at undersøge.

Derfor er mit første spørgsmål til ministeren: vil ministeren udpege en dommer? Derefter har jeg et tillægsspørgsmål om, hvad i alverden den dommer skal lave, men det kommer altså som tillægsspørgsmål. Nu er ministeren altså forberedt.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg har næsten en fornemmelse af, at tillægsspørgsmålet skal henvises til radiorådet.

Jeg kan for det første oplyse, at henvendelsen om at udpege en uvildig forhørsleder, som jeg modtog fra radiorådets forretningsudvalg den 25. februar, er imødekommet ved, at ikke jeg, men præsidenten for østre landsret på min foranledning har udpeget en forhørsleder, nemlig byretsdommer Erik Riis, og dette er meddelt Danmarks radio.

Dernæst kan jeg oplyse, at den undersøgelse, der skal foretages, sker på foranledning af radiorådets forretningsudvalg, som tiltrådte en indstilling fra generaldirektøren herom, og at undersøgelsens emne er som vedtaget af forretningsudvalget, nemlig:

„Omstændigheder og ansvar i forbindelse med visse ukorrekte oplysninger i bilagsmateriale leveret fra børne- og ungdomsafdelingen til programdirektøren i forbindelse

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

med drøftelsen af Christianiaspørgsmålet i radiorådet som programudvalg.“

Undersøgelsen gennemføres

„som en tjenstlig undersøgelse af de stedfundne fejl og af det ansvar, der påhviler chefen for afdelingen, programchef Mogens Vemmer.“

Når der spørges, om jeg finder, at der bør inddrages eventuelle andre forhold i undersøgelsen, så er det mit svar, at undersøgelsen er sat i værk på forslag af generaldirektøren til radiorådets forretningsudvalg, og at forslaget om at udvide undersøgelsen bør fremsættes over for det samme organ.

Jeg skal ikke her beskæftige mig med de betragtninger af retlig karakter, som spørgsmålet om udvidelse af en allerede defineret tjenstlig undersøgelse rejser, da sagen i hvert fald ikke foreligger til min beslutning på nærværende tidspunkt.

Erhard Jakobsen (CD):

Ministeren medtog i sit svar også den del af mit spørgsmål, som ikke er aftrykt i selve spørgsmålet på dagsordenen — derfor troede jeg ikke, det forelå. Jeg går videre i sagen og siger: det er mig uforståeligt, at en minister vil ulejlige en dommer med at undersøge noget, der ligger helt klart i forvejen, for det gør det nemlig. Medmindre — og det er det, jeg spørger om nu — ministeren skønner, at denne undersøgelse ikke blot har til opgave at fastslå, om der i et konkret tilfælde foreligger en fejl, for det gør der, det ved vi alle sammen i forvejen, det er der ingen der er i tvivl om, men det skal tillige undersøges, om denne fejl bedømmes så alvorligt, at det må få konsekvenser for den pågældendes stilling som tjenestemand, altså at bestemmelser i tjenesteforskrifterne herved er overtrådt. Det er i den forbindelse, jeg gør ministeren opmærksom på, at det i så tilfælde ville være hensigtsmæssigt at inddrage andre forhold. Det synes jeg ministeren skulle have taget i overvejelse i forbindelse med, at han beslutter at udnævne dommeren. Der foreligger for radiorådet en uafgjort sag, hvor jeg har klaget over i 5 tilfælde at have fået ukorrekte, urigtige oplysninger af den samme medarbejder. Jeg ved godt, jeg kan selv til sin tid gøre forhørslederen opmærksom på dette, men jeg kan bare ikke forstå, at ministeren udnævner en

dommer alene til at se på noget, der ligger helt afklaret.

Derfor spørger jeg: mener ministeren, at der i en sådan dommergerning, i en sådan forhørsledergerning, også ligger, at der skal afgives en slags responsum om, hvorvidt de gældende tjenstlige regler — de, der gælder for en tjenestemand — herved er overtrådt?

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg har anmodet om at få udpeget en dommer i denne sag på baggrund af en henvendelse fra radiorådet og radiorådets programudvalg. Den har jeg fulgt, og jeg mener, det må være således, at hvis man ønsker kommissoriet udvidet, så må en henvendelse herom også komme fra radiorådet til mig. Før kan jeg ikke træffe beslutning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Tange* (FP) til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren drage omsorg for, at nye motorveje ikke forsynes med belysning?“ (Spm. nr. 383).

Skriftlig begrundelse.

Det er blevet almindeligt ved anlæg af motorveje uden om de større byer at forsyne motorvejene med belysning, hvilket efter min opfattelse må anses for at være helt overflødig.

Tange (FP):

I det godt og vel et år, jeg har været medlem af dette høje ting, har jeg to gange om ugen kørt på motorvejen uden om Ålborg, og jeg er kommet til det resultat, at den belysning, der er på denne hovedvej eller motorvej, er helt overflødig. Motorvejen er på 20 km, og de første 6 km er der ingen belysning, hvorefter der er en række meget store, kostbare lysmaster, der belyser denne motorvej. Jeg har endvidere i ugebladet *Ingeniøren* set, at man nu har nedsat 5 arbejdsgrupper, der skal tage stilling til belysning af veje, og jeg er nervøs for, at de fem arbejdsgrupper vil komme til det resultat, at man vil fortsætte med at opføre belysning på de fremtidige hovedveje, der anlægges uden om byerne.

[Tange.]

Jeg har tidligere sendt et brev til ministeren, det var i maj 1975, hvor jeg spurgte om forholdene på motorvejen oppe ved Ålborg, og selv om man selvfølgelig må erkende, at motorvejstrækningen ikke har været anlagt i så lang tid, så synes jeg alligevel, svaret tyder på, at der ikke har været større ulykkesfrekvens på den strækning, der er uoplyst, end på den strækning, der er oplyst. Der har oven i købet været flere uheld og sammenstød på den vej, der er oplyst, men som ministeren også anfører, så kan det skyldes, at der er flere til- og frakørsler på denne strækning.

Men jeg vil i hvert fald opfordre ministeren til, at man, inden man opfører belysning på nye motorveje, da meget nøje overvejer situationen, for efter mit bedste skøn er belysning af motorveje overflødig, idet der jo hverken er gående eller cyklende og heller ingen modkørende trafik. Alle de biler, der kører på motorvejen, har deres eget lys, så man kan udmærket se, hvad der kommer på vejen.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Matthiasen):

Jeg kan oplyse hr. Tange om, at allerede i dag bliver nye motorveje kun forsynet med belysning, hvis de ligger i nærheden af byområder. Vi har for øjeblikket kun belysningsanlæg på motorveje i og omkring København og Ålborg.

Energikrisen gav anledning til, at man tog spørgsmålet om vejbelysningen op. På grundlag af de første undersøgelser, herunder en sikkerhedsmæssig vurdering foretaget af rådet for trafikikkerhedsforskning, turde man ikke foretage en reduktion af belysningsniveauet. Undersøgelserne er fortsat og omfatter udarbejdelse af nye normer for belysningsanlæg, hvor man på den ene side tager hensyn til færdselssikkerheden og på den anden side tager hensyn til økonomi og miljø.

Jeg forventer at have en endelig indstilling til spørgsmålet i løbet af et lille års tid. Jeg tror ikke, at spørgsmålet er så enkelt, som spørgeren giver udtryk for, i bymæssige områder, hvor lyset fra omgivelserne kan forringe synsbetingelserne på motorvejen.

Tange (FP):

Jeg vil gerne takke ministeren for svaret, men jeg vil godt lige oplyse, at der jo ikke alene er gode ting at sige om belysning på hovedveje. I det øjeblik man skal have belysning, så har man jo også disse master, der står som tænderne i en redekam, og kører man galt, eller sker der et sammenstød, så er de altså til stor gene og til stor fare for bilisterne, der rammer disse master.

Endvidere kan jeg oplyse ministeren om, at i de sidste 8 master på denne hovedvejsstrækning oppe ved Ålborg har der ikke været lys i over et halvt år, uden at nogen har bemærket det — det går jeg ud fra, ellers var det nok blevet ordnet. Der har ikke været lys i disse sidste 8 lysmaster i over et halvt år, og jeg synes, det i hvert fald tyder på, at de har været fuldstændig overflødige, når der ikke er nogen, der har opdaget det.

Jeg vil derfor opfordre ministeren til at se meget nøje på sagen, inden man begynder at anbringe lysmaster på fremtidige hovedveje, selv på strækninger, der går uden om byer, for i hvert fald på den strækning oppe ved Ålborg bliver man ikke generet af lys fra de omliggende ejendomme og beboelser.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Voigt (FP) til ministeren for offentlige arbejder:

„På hvilken måde vil ministeren sørge for, at færdselssikkerheden på vore veje med hensyn til trafikfælder bliver forbedret — herunder specielt oplyse, hvordan ministeren vil tackle problemet vedrørende de 44 sorte pletter, som der ikke er penge til?“
(Spm. nr. 385).

Skriftlig begrundelse.

Trafikkerheden må sættes i spidsen ved fordelingen af skatteyderpenge til vejanlæg og andre færdselsformål. Der dræbes og lemlæstes mange gange flere i færdslen end for eksempel ved vold og terror.

På kort sigt er vejarbejder og sikring af disse færdselsmæssigt noget af det mest velgennede offentlige beskæftigelsesarbejde. Projekterne ligger i vidt omfang færdigforberedte — også med hensyn til de af vejdi-

[Voigt.]

rektoratet udpegede 99 steder vedrørende sikkerheden. Det må bekymre ministeren, at ingeniør Mogens Fejer fra vejdirektoratet den 10. marts 1976 udtaler til Morgenavisen Jyllands-Posten, at der ikke engang kan garanteres for, at der er penge til de 55 steder, hvor ulykkerne indtræffer med enorm styrke. Når jeg mener, det må bekymre ministeren, skyldes det naturligvis først og fremmest, at jeg ved, at ministeren med sin stemme på sikkerhedsselektivangslovsrestraktionsbestemmelsen troede, at han var med til at højne færdselssikkerheden — hvilket jo som bekendt er bluff. Sikkerhedsselelsen er ret så ofte dødsens farlig, bl. a. fordi den giver folk en falsk tryghedsfølelse. Men ministeren vil sikkert forstå, at på den måde, som vi har hamret den danske bilist ned i jorden med afgifter, kan vi anstændigvis ikke komme og sige: vi har ingen penge til at sikre vore veje — og slet ikke steder, som er udpeget som direkte livsfarlige.

Voigt (FP):

Jeg er overbevist om, at ministeren er klar over, at der her virkelig foreligger et alvorligt problem. Vejdirektoratet har udpeget herved 100 steder, som er virkelig farlige for trafikanter. Men efter hvad der forlyder, er der kun penge til at sikre de 44 steder. Det virker på mig helt uforståeligt og forkvaklende, at der ikke er penge til at ordne disse meget farlige steder.

Når jeg siger det, så er det, fordi man her fra dette ting og fra motororganisationer og fra forskellige færdselssikkerhedsråd ustandselig har peget på, at vi skal højne færdselssikkerheden og herved bl. a. ned-sætte udgifterne til hospitalsophold m. v. Det var bl. a. en af begrundelserne for at indføre sikkerhedsselektivangslovsrestraktionsbestemmelsen. Når vi samtidig ved, at Danmarks bilister er blevet ramt af en af de mange verdensrekorder, vi smykker os med, nemlig skyhøje afgifter, som gang på gang bliver hamret ned over bilisterne, så virker det tåbeligt, at disse mange penge, som man får ind i afgifter fra bilparken, ikke bliver anvendt til først og fremmest at sikre vore veje og dermed højne færdselssikkerheden og dermed også spare menneskeliv.

Ministeren er forhåbentlig enig med mig

i, at menneskeliv kan vi ikke gøre op i kroner og øre. Når det drejer sig om at redde menneskeliv eller bare undgå kvæstelser, så er penge en fuldstændig underordnet ting. Det har altid været sådan, at det er bedre at forebygge end at helbrede, og jeg håber, ministeren vil være med til at forebygge i denne situation.

Ministeren for offentlige arbejder (*Niels Matthiasen*):

Jeg tror faktisk, jeg i dag er i stand til at glæde hr. Voigt, for jeg tror, spørgsmålet må bero på noget af en misforståelse.

Vejdirektoratet har, som det sker hvert år, modtaget indstilling fra de amtsråd og kommunalbestyrelser, som hjælper staten med at administrere hovedlandevejene og anlægsarbejder på hovedlandevejsnettet, vedrørende det kommende finansår. De kommunale råd har, som man har anmodet om, særlig lagt vægt på at finde frem til arbejder af sikkerhedsfremmende karakter. Vejdirektoratet har vurderet de indkomne indstillinger og fundet frem til 44 arbejder, der vedrører de såkaldte black spots eller sorte pletter. Det vil sige sådanne steder, hvor der i sammenligning med andre steder sker uforholdsmæssigt mange ulykker. Alle disse 44 arbejder vil blive søgt gennemført i det kommende år.

Der er naturligvis blandt indstillingerne andre arbejder med en sikkerhedsmæssig effekt — det drejer sig om 55 — men der er her tale om arbejder, hvor den sikkerhedsmæssige virkning er så beskeden, at de ikke bør gennemføres alene ud fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt. Der er for disse arbejders vedkommende ikke tale om egentlige black spots.

Jeg lægger, som jeg også var inde på i min trafikpolitiske redegørelse, den største vægt på at få forbedret sikkerheden på vejene og naturligvis specielt på hovedlandevejene, som jo er statens direkte ansvar. Vejdirektoratet har nu i 3 år arbejdet med en systematisk bekæmpelse af de sorte pletter på hovedlandevejene, og dette arbejde vil man selvsagt fortsætte med.

Til sidst skal jeg bare gøre den bemærkning, at jeg finder ingen anledning til at kommentere bemærkningerne vedrørende sikkerhedsselektivangslovsrestraktionsbestemmelsen.

Voigt (FP):

Det havde jeg naturligvis heller ikke forventet, da ministeren jo stemte for disse sikkerhedsseler. Men lad mig spørge ministeren, om jeg har misforstået det, der er kommet fra vejdirektoratet. Jeg opfattede situationen sådan, at man havde fundet, jeg tror, det var 99 steder, og at man så havde fået besked på i vejdirektoratet, at der kun var penge til at udbedre de 44 steder, som ministeren nu har redegjort for her. Er det ikke den korrekte fremstilling? Skulle det ikke være korrekt, så vil jeg da gerne takke ministeren for det svar, jeg har fået her. Det viser da i hvert fald, at ministeren også vil være med til at højne færdselssikkerheden. Men jeg vil gerne have ministerens kommentar, for det er fremgået i en forsideartikel i dagspressen, at man kun havde penge til at lave en vis del af de steder, man havde peget på som virkelig farlige. Det mener jeg skal manes i jorden, hvis det ikke er korrekt.

Ministeren for offentlige arbejder (Niels Matthiasen):

Det var faktisk det, jeg forsøgte i mit første svar. Der var 44 alvorlige områder, de såkaldte sorte pletter. Så var der 55 andre, hvor den sikkerhedsmæssige virkning ved at udføre arbejderne ikke var den afgørende i hele spørgsmålet. De bliver taget op på et senere tidspunkt, men dér er det ikke det sikkerhedsmæssige, der er det afgørende. De virkelige black spots er taget op og bliver løst inden for det kommende år.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Kaj V. Andersen (V) til socialministeren:

„Er det ministerens hensigt at afvise konsulentholdets forslag til reglement for institutioner, der omfattes af §§ 105-111 i lov om social bistand, således at der optages fuld journal over ikke alene sociale oplysninger, men tillige diagnose og behandling af klienter, der første gang og for en kortere engangsperiode søger hjælp på ambulatorier og beskyttede pensionater f. eks. i en alkoholmisbrugsituation?“

(Spm. nr. 376).

Skriftlig begrundelse.

En større gruppe truede medborgere holder sig stadig traditionelt fra forsorghjemmene, skønt disse er inde i en positiv udvikling fra at være opbevaringssteder for subsistensløse til at blive egentlige behandlingsinstitutioner. Den, der har brug for en kortvarig støtte i en akut situation, søger i stigende grad optagelse på beskyttede pensionater, hvorfra de efter restituering vender tilbage til det almindelige samfund uden at være blevet snæret ind i forsorgssystemets bogholderi og uden senere at skulle dokumentere deres fortid over for eksempelvis adoptionsmyndighederne eller ansættende statsorganer.

I hvad man kunne kalde førstegangssituationer må det være af største betydning ikke at gå øjeblikkeligt truede medborgere ind på livet med snærende bureaukratiske krav — mere end tilfældet er i dag.

Kaj V. Andersen (V):

I en længere årrække har de yderste, skal vi kalde det fingerspidser i det sociale hjælpearbejde af både privat og kommunal art været klinikker, behandlingshjem, ambulatorier, senere med støtte i patientforeninger, Ring i Ring, Ringen, A-Ringen, og hvad de hedder, og i voksende grad beskyttede pensionater for et klientel, som første gang kommer ud i en social konflikt, kommer ud i en akut situation, i et alkoholmisbrug, et narkotikamisbrug, hvad det måtte være, men så lykkeligt — og det gælder for flere, end man tror — slipper ud af det under denne behandling, slipper ud af det og aldrig mere vender tilbage til behandlingssystemet. Diskretion, nænsomhed, menneskelig hensyntagen har været hovedprincipperne i den fase af arbejdet.

Nu er der et foretagende, der kalder sig konsulentholdet i Århus — jeg fristes til at kalde det selvbestaltet, for vi har aldrig rigtig hørt om, hvordan det egentlig er opstået, hvilken bemyndigelse det har, og fra hvem det har fået den — som nu ønsker journalisering af hver eneste, der henvender sig til behandlingsapparatets alleryderste spids, også ved førstegangshenvendelser.

Man ødelægger ganske bevidst, vil jeg vove at påstå, det tillidsforhold, som de pågældende mennesker i den akutte situa-

[Kaj V. Andersen.]

tion efterhånden føler over for disse behandlingssystemets yderste håndsrækninger, ødelægger tillidsforholdet sådan, at mange vil holde sig borte af frygt for systemet, af frygt for den centrale journalisering, som konsulentholdet i Århus presser på over for ministeren for at få gennemført overalt i behandlingssystemet.

Jeg er meget interesseret i at høre, hvordan ministerten stiller sig til dette påtrængende krav fra konsulentholdet i Århus.

Socialministeren (*Eva Gredal*):

Må jeg ikke indledningsvis sige, at konsulentholdet er ikke selvbestaltet. I forbindelse med bistandslovens ikrafttræden er vi ved at udarbejde et reglement, som tager sit udgangspunkt i det gældende reglement for forsorgshjem, men det skal dække alle de institutioner, der fremtidig bliver en del af tilbuddet til de hjemløse og dem, der, som det siges i loven, ikke kan tilvænne sig det almindelige samfundsliv. Disse institutioner har forskellige benævnelser, forsorgshjem, herberger og kollegier, beskyttede pensionater. Reglementet skal ikke gælde uden for lovens område og altså ikke omfatte alkoholambulatorier.

Et reglement er altså ikke en ny ting, men jeg kan nævne, at der optages en ny regel, nemlig den, at den, hvis forhold beskrives, får ret til at blive gjort bekendt med indholdet af sin journal. Den skal ikke indeholde helbredsmæssige oplysninger, men kun belyse den sociale situation og beskrive, hvad der sker under opholdet på den enkelte institution. Den skal betragtes om et arbejdsredskab for institutionen, og den vil ofte være udformet som en aftale mellem klienten og den sociale medarbejder om, hvad man skal samarbejde henimod.

Journalen har sit forbillede fra sygehuse, socialforvaltninger og en lang række andre steder, der alle betragter en journal som en bistand i arbejdet. Journalen kan ikke gøres til genstand for almindelig aktindsigt. Den skaber en kontinuitet i behandlingen og bidrager til at fastholde institutionerne i deres forpligtelse over for klienterne. Den skulle også kunne forhindre tilfældigheder og give amtskommunerne mulighed for at udøve det pædagogiske tilsyn og mulighed for at

fungere som ankeinstans i de tilfælde, hvor der er klager over forsorgens udøvelse.

Beskyttede pensionater, herberger og forsorgshjem skal ses som et samlet tilbud til hjælpsøgende. Den, der har brug for en kortvarig støtte, skal kunne henvende sig på hvilken som helst af disse institutioner uden hensyn til, hvor den findes, og modtage den hjælp, han har brug for. Der forudsættes også et samarbejde mellem institutionerne og andre hjælpeforanstaltninger, f. eks. sygehuse. Dette samarbejde kan have karakter af en efterbehandling, og i sådanne situationer er det nødvendigt med en beskrivelse af, hvad der er sket under opholdet.

Tanken bag bistandslovens regler er jo netop bl. a., at der skal være et samarbejde mellem alle, der kan hjælpe en person eller en familie; og for at et sådant samarbejde skal kunne fungere til gavn for klienten og hans familie, er det nødvendigt, at man også inden for forsorgshjemmene og lignende institutioner registrerer den bistand, der er ydet.

Medarbejdere ved de forskellige institutioner, der er med til at forvalte bistandsloven, er undergivet tavshedspligt. Reglerne skabes således udelukkende med det formål at hjælpe bedst muligt, og jeg kan ikke se, der er grund til så stor bekymring for, hvordan disse regler vil virke.

Kaj V. Andersen (V):

Jeg takker ministeren for svaret, men jeg er selvfølgelig ikke tilfreds med det. En lang række af de punkter, ministeren opregnede i sit svar, gælder den anden, tredje, fjerde og femte gangs behandling af en medborger — klient hedder det jo nu — og ikke førstegangsbehandling eller førstegangsmottagelse i de institutioner, jeg talte om. Der foregår arbejdet nemlig ikke nær så formelt og ikke nær så bureaukratisk og stift, som det her blev beskrevet, og som det jo desværre foregår i en lang række af de andre institutioner, ministeren nævnte.

Vel, jeg vil gerne stille ministeren et til lægsspørgsmål. Københavns kommunes hospitalsvæsen har et ambulatorium på Forchhammersvej, hvor man på det bestemteste fra ledende overlæge og ledende socialrådgiver modsætter sig denne centrale journalisering. Man siger ydermere fra ambula-

[Kaj V. Andersen.]

toriets side, at man ikke længere tør, såfremt dette gennemtvinges, henvise klienter til efterbehandling på et beskyttet pensionat, f. eks. kollegiet ude i Drechselsgade på Amager, men at man så må opfordre hospitalsvæsenet til at indrette egne beskyttede pensionater — med de anlægsudgifter, personaleansættelser osv., som dette måtte medføre. Hvordan vil ministeren stille sig til, at ambulatoriet på Forchhammersvej f. eks. på det bestemteste modsætter sig konsulentholdets overgreb?

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg tror, der er opstået nogle misforståelser på ambulatoriet på Forchhammersvej. Nu kan jeg ikke blande mig i ambulatoriets arbejde, det henhører under indenrigsministeren, så jeg kan altså ikke på det foreliggende grundlag besvare spørgsmålet. Jeg tror, det må henvises til indenrigsministeren.

Kaj V. Andersen (V):

Må jeg lige sige til slut, at hverken indenrigsministeriet eller sundhedsstyrelsen på noget tidspunkt er gået ind for tanken om en central registrering af alkoholskadede i Danmark. Det ville totalt ødelægge kontaktmuligheden med de potentielle klienter.

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg må altså sige, at når det drejer sig om behandlingen af alkoholskadede, så er det indenrigsministeren, men hvis indenrigsministeren har den holdning, så går jeg ud fra, at vi får en drøftelse, hvis der skal ske ændringer i de forhold.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Peter Holst* (V) til socialministeren:

„Hvilke grunde er der til, at den offentlige sygedagpengeforsikring for selvstændigt erhvervsdrivende både er ringere og dyrere end de tilsvarende privatorganiserede ordninger?“

(Spm. nr. 384).

Skriftlig begrundelse.

Der er flere eksempler på, at sygedagpengeordninger, som selvstændigt erhvervsdriv-

vende har organiseret i samarbejde med et forsikringsselskab, for det første giver langt gunstigere betingelser og for det andet kræver langt lavere præmier end den forsikringsordning, der etableredes i henhold til dagpengeloven.

F. eks. tilbyder mange private ordninger også folk mellem 50 og 67 år medlemskab og er dog i stand til at yde den maksimale sats til alle ved sygdom ud over et vist antal dage, hvor den offentlige ordning kun yder 90 pct. af den sygemeldtes aktuelle indtægt.

Socialministeren (Eva Gredal):

Hr. Peter Holst har bedt mig om svar på, hvorfor den frivillige dagpengesikring for selvstændigt erhvervsdrivende i dagpengelovens kapitel 11 er ringere og dyrere end tilsvarende private ordninger.

Hertil vil jeg gerne sige, at jeg finder en afklaring af dette spørgsmål af væsentlig betydning, men samtidig er spørgsmålet så omfattende, at det med den korte tidsfrist ikke har været muligt at tilvejebringe fyldestgørende oplysninger og foretage en grundig vurdering til brug for besvarelsen her i tinget. Jeg kan imidlertid oplyse, at sikringsstyrelsen allerede er bedt om at undersøge disse spørgsmål, bl. a. på baggrund af det fremsatte forslag til folketingsbeslutning om bedre vilkår for mindre virksomheder, og jeg skal derfor senere vende tilbage til sagen over for hr. Peter Holst.

Peter Holst (V):

På baggrund af ministerens svar er mit eneste ærinde at sige tak og tilsige, at hvis der skal ske ændringer, der kan bringe de forhold på ret køl, som vi har en mistanke om trænger til at ændres, så skal mit partis medvirken ikke mangle.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Knud Jespersen* (DKP) til handelsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvorledes oliebedrskabet finansieres og kontrolleres?“

(Spm. nr. 379).

Skriftlig begrundelse.

Siden oliekrisen har olieselskaberne opkrævet et beløb, omkring 25 kr. pr. t, til

[Knud Jespersen.]

bygning af beredskabstanke, så beredskabet kunne nå op på 6 måneders totalforbrug. Ifølge den seneste udgave af „Hvem-Hvad-Hvor“ er der bygget 23 tanke tre forskellige steder i Danmark, og derfor bør olieselskaberne ikke fortsat opkræve dette ekstrabeløb. Danmarks årsforbrug af olie er ca. 20 mill. t, og 25 kr. pr. t giver ca. 500 mill. kr. om året. Det er mange penge, som bør under offentlig kontrol.

Knud Jespersen (DKP):

Det er faktisk ikke for at genoptage efterfølgelsen af den sikkert velmenende handelsminister og hans bestræbelser på at få lidt fornuft i energiforsyningen, men det er som en del af det felttog, vi bestandig befinder os i i den del af befolkningen, jeg kommer fra, imod olieselskaberne — også med det formål at få det hele underkastet offentlig kontrol.

Det blev besluttet under den såkaldte oliekrise, at man skulle opføre en række beredskabstanke, der kunne sikre, at vi havde til 6 måneders totalforbrug af olie. Nu har man imidlertid efter tilgængelige oplysninger bygget 23 tanke, anbragt 3 forskellige steder i Danmark, og for at finansiere dette tankbyggeri, der nu er tilendebragt, opkræver olieselskaberne 25 kr. pr. t. Det svarer til på årsbasis, hvis man regner med, det er ca. 20 mill. t, at man har 500 mill. kr. på toppen af de profitter, man i forvejen ikke betaler skatter af.

Det er derfor, jeg vil spørge ministeren, om han ikke finder det rimeligt, at såvel beredskabsforanstaltningerne som de indvundne midler underkastes offentlig kontrol. Naturligvis skal jeg gøre opmærksom på, at jeg ser hellere, at disse penge ikke bliver opkrævet, for olieselskaberne har råd til at betale.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Jeg takker hr. Knud Jespersen for hans betænkelighed ved at ulejlig mig med de spørgsmål, men jeg vil godt have lov at sige, at jeg er taknemmelig for dem, for det giver en anledning til at få givet nogle oplysninger, ikke bare til hr. Knud Jespersen, men også direkte til offentligheden.

Som et led i bestræbelserne for at sikre Danmarks energiforsyning er der indført

bestemmelser om etablering af særlige lagre af de vigtigste olieprodukter, svarende til 3 måneders forbrug. For at sikre at olielagrene etableres på den mest rationelle måde, er der åbnet mulighed for kollektiv opfyldelse af lagringspligten. Denne mulighed har de fleste af olieselskaberne gjort brug af gennem oprettelse af den selvejende institution Foreningen Danske Olieberedskabslagre, FDO. FDO har påtaget sig for medlemmerne at etablere halvdelen af de krævede minimumslagre af benzin og 60 pct. af lagrene af gas-dieselolie og fuel-olie.

Foreningens samlede lagerforpligtelse andrager i 1976 ca. 1,4 mill. t olieprodukter. De samlede udgifter til bygning af tanke, rørledninger m. v., produktindkøb, renter, drift og administration har indtil dato beløbet sig til knap 1,2 mia. kr., og udbygningen er endnu ikke helt afsluttet.

Med henblik på finansieringen af lagrene indbetaler medlemmerne løbende til foreningen bidrag i forhold til deres salg af olieprodukter. For at disse bidrag ikke skal blive urimeligt store i lageropbygningsperioden, blev en del af udgifterne finansieret gennem optagelse af lån i udlandet. Det er derfor nødvendigt, at der i nogle år endnu indbetales bidrag til forrentning og afdrag af disse lån. Der har periodevis været indbetalt bidrag siden 1964. I dag er der ingen beredskabsbidrag for benzin, medens der for gas-dieselolie opkræves 26 kr. 10 øre pr. m³ og for fuel-olie 25 kr. pr. t.

Medlemmernes omsætning af i dag bidragspligtige produkter udgjorde i 1975 7,8 mill. t — det er nok her, vores misforståelser kommer ind. Under forudsætning af en svag forbrugsstigning forventes opkrævningen at ophøre i begyndelsen af 1979.

Det offentliges kontrol med beredskabslagerordningen er sikret ved flere foranstaltninger. Handelsministeriet udpeger et af medlemmerne af beredskabslagerforeningens bestyrelse, monopoltilsynet skal godkende beregningen af bidragssatserne, og medlemmernes indbetalinger til FDO kontrolleres af handelsministeriet. I øvrigt kontrolleres foreningens regnskab og den fysiske tilstedeværelse af beholdningerne årligt af 2 statsautoriserede revisorer.

I henhold til foreningens vedtægter overgår aktiver og passiver til staten i tilfælde af beredskabslagerordningernes ophæ-

[Handelsministeren.]

velse — jeg gentager: overgår aktiver og passiver til staten i tilfælde af beredskabslagerordningernes ophævelse. Jeg kan endelig oplyse, at den lovpligtige oplagring, der ikke varetages af foreningen, finansieres af de lagringspligtiges bruttoavance, som løbende kontrolleres af monopoltilsynet.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg takker for det overordentlig behagelige svar. Det er muligt, at vi regner lidt forskelligt på Danmarks totale forbrug af olie, det kan i alt fald ikke diskuteres, ej heller hos handelsministeren, men jeg vil gerne notere mig denne korrektion. Jeg var ikke klar over, det kun var 7,8 mill. t. Men samtidigt har jeg jo ikke regnet med de 26 kr. 10 øre for gas-dieselolie, men kun med almindelig olie, så dette bør i dette tilfælde komme spørgeren til gode. Han har langt fra overdrevet, men bare påpeget, at her skulle der være tale om en total offentlig kontrol.

Jeg har jo hele tiden fundet det mindre begavet — det er det tætteste, man kan komme til et parlamentarisk udtryk, der dækker over tåbelighed — at det er oliemonopolerne, som skal sidde på den side af sagen. Det er meget godt, at der er nogen kontrol, og at vi kan overtage de aktiver, men jeg synes alligevel, man skulle prøve at kigge regnskaberne lidt efter. Det har man måske gjort.

Når ministeren siger, at der periodevis har været betalt siden 1964 og der skal betales indtil 1979, så skal der ikke ret meget matematisk kunnen til for at regne ud, at så er det ikke 23 tanke, men så er det 100 tanke, man kan bygge, men det er kun 23 tanke, man har brug for. Jeg vil gerne spørge, om ikke ministeren finder, at det er grundlag for, at man yderligere kigger lidt på den side af sagen.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Der lå bestemt ikke i mine betragtninger nogen intention om at mistvivle hr. Knud Jespersens berettigede spørgelyst, men der lå et ønske om, ikke at korrekse, men orientere om sagernes faktiske forhold. Jeg forstår godt hr. Knud Jespersens udgangspunkt, og derfor fandt jeg det rimeligt at forklare, at dette er ikke udgangspunktet i beregningen af disse afgifter.

Jeg kan tilføje, at restgælden for FDOs udlandslån i dag er på ca. 500 mill. kr., hvortil kommer renter i den resterende løbetid samt naturligvis administrationsomkostninger og vedligeholdelse. Foreningens indtægter vil under forudsætning af uændret forbrugsniveau andrage ca. 200 mill. kr. om året, og derved har hr. Knud Jespersen slutdatoen for denne ordning.

Endelig skal jeg sige for en ordens skyld, at efter vore beregninger er Danmarks årsbrug i 1975 af olieprodukter beregnet til ca. 15 mill. t og ikke 20. Men dette er blot en strid om tal.

Måtte jeg ikke til sidst have lov at sige, at noget af det afgørende omkring olieberedskabslagre er, at denne olie med fornuftige mellemrum anvendes, og at ny olie fyldes i, for at olien ikke bare skal være til stede, men permanent skal være anvendelig.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg skal endnu en gang takke for svaret og sige, at jeg er ikke modstander af, at man har de beredskabslagre. Når jeg har vendt mig imod denne finansieringsform, så er det en helt anden sag. Til dette kunne man føje — det tror jeg handelsministeren ikke vil være uenig med mig i — at så bør man også sikre, hvis man laver nye kriser, som man kalder det, at den olie, man har købt til én pris, ikke sælges til forbrugeren til en pris, der ligger betydelig over, ud fra hvad det koster at indkøbe olie i en bestemt periode. Det er et sidespring i forhold til selve spørgsmålet.

De 200 mill. kr. om året er noget lavere end den beregning, vi er nået frem til, men jeg synes ikke, det ændrer i selve principspørgsmålet. Jeg kan for at berolige handelsministeren sige, at vi er indstillet på fortsat at bringe alle oliemillionærerne under kontrol, og det kan bedst ske ved en nationalisering, men derom bliver vi næppe enige i dag.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Både hr. Knud Jespersen og jeg har planlagt mere generelt at løse vore energiproblemer i maj, og derfor vil vi ikke tage forskud på det i dette øjeblik, men jeg synes, jeg skylder ham at sige, at hvis det hovedsynspunkt, han giver udtryk for, er, at han finder det nødvendigt, at man fremtidig har

[Handelsministeren.]

samfundet til at overvåge en konsekvent energipolitik i dette land, så bliver han og jeg ikke spor uenige på det punkt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Burgdorf* (KF) til handelsministeren:

„Er egnsudviklingen syd for grænsen i overensstemmelse med EF's bestemmelser om ligelige konkurrencevilkår?“

(Spm. nr. 394).

Burgdorf (KF):

Ministeren vil være bekendt med baggrunden for mit spørgsmål, men ministeren er måske ikke bekendt med den stigende uro og forundring i sønderjyske befolkningskredse og især i erhvervskredse, som har konstateret de meget favorable tilskud, erhvervslivet syd for grænsen har fået. Man står spørgende over for, om det virkelig kan være rigtigt, om det er i overensstemmelse med reglerne for EF, at man giver disse tilskud.

Handelsministeren (Erling Jensen):

EF-Kommissionen har i meddelelse af den 27. februar 1975 til Rådet fastsat visse principper for koordination af de nationale, regionale bistandssystemer i alle dele af Fællesskabet.

I henhold til Kommissionens meddelelse indeles Fællesskabet i zoner med forskellige maksima for den tilladte støtteintensitet. I områderne langs Forbundsrepublikken Tysklands østgrænse, herunder Flensborgområdet, udgør den maksimale støtte 25 pct. af investeringsomkostningerne netto ligesom i en række danske områder, Bornholm, Ærø, Langeland, Samsø og Nordjylland, mens der i Sønderjylland kun er tilladt en egnsudviklingsstøtte op til 20 pct. netto.

Fra tysk side har man overholdt — det er det, der spørges om — de i Kommissionens meddelelse indeholdte principper og dermed de på dette område af Kommissionen fastsatte bestemmelser. Det kan yderligere oplyses, at man fra tysk side ikke har benyttet maksimumsgrænsen for egnsudviklingsstøtte i grænseområdet.

Der er fra dansk side ved flere lejligheder givet udtryk for den opfattelse, at der bør

gælde samme lofter for støtten i grænseområder mellem to medlemslande. Vi har endvidere gjort gældende, at selv om man fra tysk side rent faktisk ikke udnytter maksimumsgrænsen for egnsudviklingsbistand i grænseområdet, er der tale om et reelt problem, idet investorer kan bibringes den opfattelse, at der er mulighed for at opnå højere støtte i de tyske grænseområder, end der rent faktisk ydes.

Burgdorf (KF):

Jeg takker ministeren for svaret. Jeg tror nok, vi trængte til at få klaret disse problemer. I det svar, ministeren gav, lå det ganske tydeligt, at der var en diskriminering af virksomhederne syd for grænsen og nord for grænsen. Det er jo en kendt sag, at i Sønderjylland, særlig i det vestlige og midterste Sønderjylland, sukker man efter investeringer, som kan give arbejdspladser og industri, og jeg vil da gerne spørge ministeren: vil ministeren være med til at foranledige, at forholdene bliver de samme nord og syd for grænsen? Det var jo det, vi gerne ville. Det skulle ikke gerne være sådan, at enhver flittig trækker syd for grænsen, og at vi går glip af disse arbejdspladser og den indtjening, som derved er mulig.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Ganske kort: under de løbende forhandlinger om spørgsmålet har man fra dansk side såvel over for Kommissionen som over for de tyske myndigheder fastholdt kravet om ensartede støttelofter på begge sider af den dansk-tyske grænse. Jeg kan give tilsagn om, at regeringen vil fortsætte bestræbelserne på at gennemføre dette krav.

Burgdorf (KF):

Må jeg igen takke ministeren hjerteligt for det tilsagn, for nu forstår jeg altså, at Sønderjylland skal stilles akkurat lige med Sydslesvig, hvad det angår, og det vil regeringen her og nu ordne.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Jeg takker for hr. Burgdorfs næsten umådeholdne tillid til regeringen og dens evner. Jeg sagde ikke: det vil regeringen nu og her ordne. Jeg sagde: det vil regeringen fortsat forhandle om med det samme udgangspunkt, som hr. Burgdorf har beskrevet, og

[Handelsministeren.]

det tror jeg må være hvad vi kan love hinanden i den situation.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Tastesen* (S) til indenrigsministeren:

„Hvilke overvejelser har ministeren gjort sig for at sikre en planlægning på landsbasis til forebyggelse, tidlig diagnose og behandling af astma og andre allergiske sygdomme?“

(Spm. nr. 380).

Skriftlig begrundelse.

Astma og andre allergiske sygdomme er et alvorligt problem i vort industrialiserede samfund. Det er oplyst over for mig, at der optræder ca. 6.000 nye tilfælde af astma hvert år i Danmark, og at halvdelen af patienterne er under 15 år. Antallet af astmapatienter i Danmark er ca. 100.000, og deraf er 30.000 under 15 år.

På baggrund af ovenstående må det give anledning til bekymring, at astma-allergi ikke mere er et medicinsk speciale, hvortil der uddannes læger i Danmark. Jeg vil derfor gerne vide, om der er sikkerhed for en passende uddannelse af læger og andet personale til at tage sig af denne store gruppe af patienter.

Forudsætningen for, at amtskommuner kan yde borgerne en tilfredsstillende allergologisk service er, at der findes kvalificeret uddannet personale.

Tastesen (S):

Inden for social- og sundhedspolitikken er det en generel linje, at vi søger at forebygge fremfor at vælge behandling. Der er brug for begge dele, men jo mere man forebygger, des mindre bliver der at behandle.

Når det gælder astma og andre allergiske sygdomme, er der opstået en frygt, som forhåbentlig er ubegrundet, med hensyn til, at de ligesom vil blive ladet i stikken, fordi astma og andre allergiske sygdomme ikke mere er et medicinsk speciale. Det er på denne baggrund, jeg har stillet mit spørgsmål til indenrigsministeren.

Hvis ikke man forebygger i tilstrækkeligt omfang, ja, så koster det samfundet mange penge. Samtidig betyder det store menne-

skelige og sociale ulykker for de mennesker, det går ud over, der ikke kan komme ind og få en tidlig diagnose og behandling.

Indenrigsministeren (*Egon Jensen*):

Jeg kan oplyse, at jeg og sundhedsstyrelsen er enige i behovet for en bedre adgang for befolkningen til diagnostik og behandling af allergiske lidelser. Sundhedsstyrelsen har erklæret sig rede til at fremme en hensigtsmæssig geografisk fordeling af allergicentre ved sygehusene. Spørgsmålet er optaget til behandling i sundhedsstyrelsens landsdelsspecialudvalg.

Da det særligt er uddannelsesproblematikken, der bekymrer spørgeren, skal jeg oplyse, at allergologi — det er et meget svært ord — aldrig har været anerkendt som et egentligt speciale, men indtil 1967 var det tilladt speciallæger at avertere med de såkaldte organspecialer, herunder allergologi. Baggrunden for ændringen var, at der for disse organspecialer aldrig havde været fastsat formelle uddannelseskraav, og at der for de fleste organspecialer var for ringe uddannelseskapacitet til at etablere selvstændige speciallægeuddannelser. Organspecialer i allergologi indgår herefter i specialerne: intern medicin, lungemedicin, børnesygdomme og hudsygdomme, og det er sundhedsstyrelsens opfattelse, at denne uddannelse er tilstrækkelig til at sikre, at lægestanden rummer et tilstrækkelig stort antal specialsagkyndige til at tage sig af behandlingen af allergiske lidelser.

Med hensyn til uddannelsen af læger i øvrigt eller andet personale skal jeg oplyse, at undervisning i allergologi indgår i det teoretiske almenmedicinkursus, som alle vordende praktiserende læger skal gennemgå. Problemerne vedrørende allergiske lidelser indgår også i det bedriftslægekursus, som i løbet af foråret skal afholdes på righospitalet. Endelig er undervisning i allergiske sygdomme for sygeplejersker i de senere år gradvis blevet mere omfattende såvel vedrørende forebyggelse som vedrørende behandling af patienterne.

Til slut kan jeg oplyse, at sundhedsstyrelsen over for mig har givet udtryk for, at såfremt det videre arbejde i speciallægekommissionen og i landsdelsspecialudvalget viser behov for yderligere oprustning af forebyggelsen og behandlingen af allergiske

[Indenrigsministeren.]

lidelser, ud over hvad sygehuskommunerne planlægger, vil sundhedsstyrelsen tage initiativer til, at noget sådant sker, hvis ikke det er sket.

Tastesen (S):

Jeg takker indenrigsministeren for svaret og konstaterer, at der vil være en sikkerhed for, at der bliver en rimelig geografisk spredning af de menneske inden for sundhedssektoren, de læger og andet personale, som er i stand til at tage sig af disse dele, og at sundhedsstyrelsen, som ministeren sagde her til sidst, vil føre en nøje, årvågen kontrol med, at dette løfte opfyldes.

Gunner Baunsgaard (RV):

Som det nok vil være ministeren bekendt, er der gennem folketingets kommunaludvalg rejst en hel del spørgsmål vedrørende allergipatienternes problemer. Jeg håber, man her vil få mulighed for at gå dybere i problemerne, end et onsdagsspørgsmål kan give mulighed for.

Men jeg vil gerne rejse endnu et problem og stille et spørgsmål til ministeren. De patienter, der af deres læger bliver ordineret et ophold på Astmaferiers rekreativcenter i Asserballe skov — et ophold, der er af 3 ugers varighed, men burde være på 4 uger for akklimatiseringens skyld — har også meget ofte sociale problemer. Nu vil ministeren måske sige, at så er det ikke hans bord. Men det er alligevel sådan, at antallet af patienter er ca. 500 årligt. Der er enorm forskel i de kommunale socialkontorers behandling af disse patienter både før, under og efter, at de har afsluttet et sådant ophold. Jeg er klar over, at kommunerne har selvstyre, og at vi i høj grad har decentraliseret, men ville der være nogen mulighed for, at der kunne gives nogle retningslinjer for minimale støtteforanstaltninger til disse meget ulykkelige patienter, for det er mange flere, end vi faktisk går og gør os forestillinger om?

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Til hr. Gunner Baunsgaard: det er klart, at jeg kan ikke svare på detailspørgsmål, og det er også rigtigt, som hr. Gunner Baunsgaard siger, at kommunerne har selvstyre, men det kan være den fælles indsats at gøre opmærksom på, at der bør ydes et eller an-

det. Om man gør det med samme sats, tør jeg ikke sige, men jeg ved i hvert fald, at fortrykket her i givet fald kan sendes videre til socialministeren, således at hun er opmærksom på netop disse problemer.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Tange (FP) til økonomiministeren:

„Hvad agter økonomiministeren at foretage sig for at stabilisere obligationskurserne?“

(Spm. nr. 382).

Skriftlig begrundelse.

Obligationskurserne er siden september faldet ca. 5 points, og der er udsigt til stadige fald, der vil bevirke stagnation inden for byggeriet og dermed stigende arbejdsløshed inden for byggefagene.

Tange (FP):

Det er ikke alene fremskridtspartiets 24 folketingsmedlemmer, der er nervøse og urolige over Danmarks økonomiske forhold. Også ude i befolkningen er man nervøs ved den politik, der føres af flertallet i dette høje ting.

Efter forliget i september sidste år opfordrede man befolkningen til at påbegynde boligbyggeri og andet byggeri og gav befolkningen indtryk af, at alle landets økonomiske problemer var løst ved nedsættelse af moms og lidt tilskud til alt og alle.

Mange troede på forligspartierne og påbegyndte byggeri. De står nu i den situation, at momsgevinsten på de 5 pct. er borte, idet kursfaldet siden da langt overstiger momsgevinsten. Yderligere kursfald vil bevirke, at vi får sorte huse, som vi allerede har haft, altså huse, der bliver usælgelige på grund af meget høje renter, fordi man enten tager kontantlån hjem, eller fordi der bliver tale om meget store kursfald.

Jeg har bedt økonomiministeren besvare dette spørgsmål, fordi jeg ikke ved, hvad man vil gøre i denne anledning. Jeg vil gerne høre, om der er en aftale med Nationalbanken og regeringen om, på hvilket niveau obligationsrenten skal ligge, og jeg vil også bede økonomiministeren oplyse, om det indenlandske statslån på ca. 20 mia kr., som nu skal optages, vil få indflydelse på

[Tange.]

den almindelige obligationsrente. For mig at se er der ingen tvivl om, at det vil betyde et stærkt obligationskursfald, idet de penge, man skal bruge til at købe statsobligationerne for, jo må hentes i banker og sparekasser, som så er nødt til at realisere af deres obligationsbeholdninger, og når de bliver kastet på markedet, vil det som sagt bevirke et betydeligt fald i obligationskurserne.

Økonomiministeren (Per Hækkerup):

Jeg tror, hr. Tange husker lidt forkert, når hr. Tange giver udtryk for, at de partier, der sluttede septemberforliget, forsøgte at fortælle, at dermed var alle økonomiske problemer løst for Danmark; jeg tror ikke, at nogen af dem, der indgik i septemberforliget, er så naive, at de forestillede sig det. Men jeg anser septemberforliget for at være et særdeles vigtigt udgangspunkt for løsningen af landets problemer. Jeg anser den politiske tilkendegivelse, der ligger heri, som en første forudsætning for, at vi kan få skabt og fastholdt en stabil økonomisk politik.

Til det konkrete spørgsmål, hr. Tange har stillet, vil jeg sige, at der naturligvis foregår et samarbejde imellem regeringen og Nationalbanken med henblik på, hvorledes forholdene på kapitalmarkedet udvikler sig. I de sidste 3 måneder har Nationalbanken foretaget opkøb af for 3 mia kr. lange obligationer. Pensionsfonden foretager i indværende finansår opkøb for 2,8 mia kr., i næste for 3,4 mia kr. Nationalbanken har med regeringens tilslutning sluttet en aftale med realkreditinstitutionerne om en begrænsning af obligationsudstedelsen, og den lånoptagning, som staten nu går i gang med med mellemlange obligationer og med kortere statsgældsbeviser, har til formål på tilsvarende måde at gøre det muligt at holde et stabilere niveau på det lange obligationsmarked, end vi måske tidligere har været vidne til. Men alt afhænger naturligvis — og derfor er det ikke muligt at sige noget konkret om, hvilket niveau renten kommer til at ligge på — af, hvorledes markedsudviklingen former sig, men hensigten og målsætningen er den, jeg har angivet, og som er angivet i septemberforliget, og midlerne er dem, jeg her har nævnt.

Tange (FP):

Jeg takker for svaret, men jeg vil lige gøre opmærksom på, at jeg ikke gjorde gældende, at forligspartierne mente, at alle landets problemer var løst. Det var det, man gav udtryk for over for befolkningen, og det er befolkningen, der har troet, at alle problemer var løst ved dette forlig i september.

Hvad angår hele landets økonomiske situation er vi for mig at se ude på et skråplan og har problemer, der ikke løses ved udstedelsen af disse obligationer, som man kalder dem. Landet er kommet så langt ud, at man nu er kommet ned på at udstede obligationer på 3 måneder — ude i provinsen kalder man det veksler, det vil sige, at landet nu er begyndt at køre på veksler. Jeg har forstået det sådan, at når man skal indfri disse vekslere, så udsteder man nye vekslere, og det er det, vi i provinsen kalder for vekselrytteri. Det vil sige, at staten i virkeligheden er kommet så langt ud, at den er blevet vekselrytter.

Det er meget farligt. Hvis ikke der sker noget på obligationsmarkedet, er der ingen tvivl om, at vi får en stagnation i byggeriet. Det vil medføre en meget øget arbejdsløshed, sådan at vi til efteråret får måske 50.000 flere arbejdsløse. Det er også mærkeligt og pudsigt at se, at Håndværksrådet her først på vinteren gav udtryk for, at man ikke regnede med arbejdsløshed, men for kort tid siden gav udtryk for, at det havde ændret sig således, at man nu frygtede en arbejdsløshed. Jeg må stærkt opfordre økonomiministeren til at foretage noget, for at vi kan få ro på obligationsmarkedet, sådan at vi kan få stabilitet i byggeriet, og sådan at vi derigennem kan være med til at bekæmpe arbejdsløsheden.

Økonomiministeren (Per Hækkerup):

Jeg er selvfølgelig taknemlig for, at hr. Tange ikke mente, det var forligspartierne, der var så naive at tro, at alle problemer var løst med indgåelsen af septemberforliget. Nu forstår jeg, der i befolkningen skulle være skabt den opfattelse, at septemberforliget ville få det resultat. Jeg kan dertil kun sige, at så færdes vi i forskellige dele af befolkningen.

Med hensyn til det konkrete vil jeg gerne advare hr. Tange imod at jonglere med lidt for overdrevne begreber, der tilhører en po-

[Økonomiministeren.]

lemisk form, som jeg ikke tror er egnet til at drøfte alvorlige økonomiske problemer i. Når hr. Tange taler om vekselrytteri, må jeg erkende, det for mig er et teoretisk begreb, men jeg har da forstået, det er noget meget kedeligt noget, og der er ikke for statens vedkommende tale om vekselrytteri. Derimod er der tale om — og det har jeg forstået der var en ret vidt udbredt tilslutning til her i tinget — at vi skulle forsøge på at skabe et egentligt kapitalmarked for kortfristede kapitalanbringelser. Det er det, der kommer til at ske, og forhåbningen er, at man derigennem kan opsuge en del af de mere tilfældige renteudsving på dette korte kapitalmarked i håb om derigennem at stabilisere stillingen på det lange kapitalmarked.

Ole Olsen (SF):

Jeg synes, hr. Tange stillede et udmærket spørgsmål, som der ikke blev givet ordentligt svar på, men jeg synes også, hr. Tange sådan set ødelagde spørgsmålet bagefter med sine betragtninger om vekselrytteri. Jeg vil godt have lov til at følge op og spørge økonomiministeren: hvor langt mener regeringen man kan gå med hensyn til at lade renten stige? Byggeriet lider jo under en meget høj rente, og vi ved alle sammen — håber i hvert tilfælde — at regeringen har kontrol med, hvad Nationalbanken laver, og da vi for øjeblikket oplever et renteskred, synes jeg, det er mere relevant end det, hr. Tange siger, at spørge, hvor langt regeringen vil tolerere at renten går opad. Jeg vil yderligere spørge: kunne regeringen ikke tænke sig at gå med til, at Nationalbanken støttede så kraftigt, at vi fik renten nedbragt i hvert tilfælde noget?

Formanden:

Jeg skylder at sige, at medspørgerne ikke må diskutere med spørgerne. Spørgsmålet er alene en sag mellem spørgeren og ministeren.

Økonomiministeren (Per Hækkerup):

Jeg tror, jeg må sige til hr. Ole Olsen, som jeg allerede har sagt til hr. Tange, at man naturligvis ikke kan forvente, at regeringen og Nationalbanken fastsætter et eller andet bestemt renteniveau og siger, at herunder

hverken må eller kan renten stige eller falde. Det tror jeg hr. Ole Olsen vil erkende simpelt hen ville være urealistisk.

Så vil jeg bede hr. Ole Olsen erindre sig, at når man skal vurdere det danske renteniveau, skal det ikke blot vurderes ud fra vores interne økonomiske forudsætninger — dér er jeg ikke sikker på vi ikke ville være særdeles enige om, hvad der var tilstræbelseværdigt — men der er en forbindelse imellem den danske økonomi og omverdens økonomi, en forbindelse, som desværre også pålægger os begrænsninger i den handlefrihed, vi har med hensyn til, hvilket renteniveau vi ønsker at have i Danmark, nemlig nødvendigheden af — jeg siger ligeledes desværre — fortsat at være nødt til at optage lån, først og fremmest private lån i udlandet. I det omfang, hvori vi kan bringe os i en sådan situation, at vi får afskaffet det løbende underskud på betalingsbalancen — og jeg vil være meget lykkelig, hvis hr. Ole Olsen vil hjælpe med til det — så kan vi føre en mere suveræn intern rentepolitik i Danmark.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Henning Philipsen* (SF) til arbejdsministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage sig for at sikre, at arbejdssøgende, som af arbejdsformidlingen anvises arbejde, og som opfylder arbejdsgiverens krav om faglig kunnen, ikke afvises af politiske eller andre årsager, som ikke er fagligt begrundet?“

(Spm. nr. 355).

Skriftlig begrundelse.

Af dagspressen fremgår det, at en bestemt arbejdssøgende af arbejdsformidlingen i København var anvist arbejde på B&W. Den arbejdssøgendes faglige kunnen er dokumenteret bl. a. ved aflæggelse af svejseprøve, som blev bestået med tilfredsstillende karakter. Alligevel blev den arbejdssøgende ikke antaget uden egentlig begrundelse for afslaget.

Det kan ikke være rigtigt, at arbejdsgivere kan skalte og valte med den anviste arbejdskraft, når henses til den arbejdssøgendes pligt til at modtage anvist arbejde.

Henning Philipsen (SF):

Det spørgsmål, jeg har stillet, har efter min opfattelse både en konkret og en principiel karakter.

Det går i det konkrete på dette, at en mand bliver fyret på B&W. Det er der jo ikke noget usædvanligt i, men det, der så sker, er, at da arbejdsanvisningen på et senere tidspunkt bliver bedt om den arbejdskraft, som B&W på det tidspunkt skulle bruge, sender den den pågældende ud, som var blevet fyret. Han går ud og aflægger en nødvendig svejseprøve, som han består med en højere karakter end 2 kammerater, som også aflægger svejseprøve, men ham har man ikke brug for; jeg har en fornemmelse af, at en af årsagerne hertil er hans politiske virksomhed på arbejdspladsen.

Det, der er tilbage, er det principielle i det, og det er dette: vi ved, at lønmodtagere har pligt til at modtage anvist arbejde, mens til gengæld arbejdsgivere ikke har en tilsvarende pligt til at antage den arbejdskraft, som arbejdsformidlingen måtte anvise, også selv om den arbejdskraft er i besiddelse af de nødvendige faglige kvalifikationer for at kunne udføre det pågældende arbejde. Jeg har set eksempler på, at arbejdsgivere har forlangt et udbud, om man vil, således at man havde noget at vælge imellem, når man ringede til arbejdsanvisningen for at få anvist folk.

Det, der derfor er det centrale i mit spørgsmål, er ministerens holdning til et spørgsmål om at ændre lovgivningen således, at når de faglige kvalifikationer i øvrigt er opfyldt, skal man ikke af andre årsager end de rent faglige kunne afvise arbejdskraft, som arbejdsformidlingen anviser, på arbejdsmarkedet.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Som svar på det stillede spørgsmål skal jeg først oplyse, at efter bestemmelserne i arbejdsløshedslovens § 1 har arbejdsformidlingen som bekendt til opgave som et neutralt system at foretage en vederlagsfri formidling af kontakt mellem arbejdssøgende og arbejdsgivere og i forbindelse hermed at yde bistand ved valg af erhverv og uddannelse. I denne bestemmelse ligger der således 2 ting: dels at arbejdsformidlingen skal bistå den enkelte arbejdssøgende med at fremskaffe et arbejde, som svarer til den

pågældendes ønsker og forudsætninger, dels at arbejdsformidlingen skal bistå den enkelte arbejdsgiver med at fremskaffe medarbejdere, der er i besiddelse af de kvalifikationer, der måtte være ønsket. Arbejdssøgende er jo ikke tvunget til at overtage et arbejde, der er anvist dem af arbejdsformidlingen, men når det drejer sig om medlemmer af en statsanerkendt arbejdsløhedskasse, er det jo sådan, at disse medlemmer kan miste deres dagpenge for en periode, hvis de nægter at overtage et passende arbejde til overenskomstmæssig løn.

Arbejdsformidlingen er derimod helt uden indflydelse på, hvorvidt arbejdsgiveren ønsker at antage den anviste arbejdskraft, og i den sag, der ligger til grund for hr. Henning Philipsens spørgsmål, har den pågældende virksomhed nægtet at antage en anvist svejser, i stedet antaget to andre, og som det også er oplyst her — det har den pågældende fagforening også oplyst — disse to havde ved de aflagte prøver opnået et lidt dårligere resultat end den anden. Den pågældende svejseres faglige organisation har herefter over for arbejdsformidlingskontoret i København krævet, at arbejdsformidlingen ophører med anvisning af svejsere til den pågældende virksomhed, så længe denne afviser at antage den af arbejdsformidlingen anviste arbejdskraft. Herefter har arbejdsformidlingskontoret i København meddelt metalafdelingen, at arbejdsformidlingen fortsat vil anvise svejsere til den pågældende virksomhed, idet standsning af anvisningen i henhold til loven alene kan ske, hvis virksomheden er omfattet af en konflikt såsom strejke, lock-out, blokade el. lign.

Som arbejdsløshedsloven er udformet, er der altså ikke mulighed for at tvinge en arbejdsgiver til at ansætte en bestemt person, og der er ej heller mulighed for at nægte anvisning i et tilfælde som det, hr. Henning Philipsen her har nævnt.

Henning Philipsen (SF):

Denne beskrivelse af den, om man vil, arbejdsretlige situation og den måde, hvorpå der anvises, kendte vi jo i forvejen, og jeg er derfor beklageligvis ikke i stand til at takke ministeren for noget som helst.

Det, jeg spurgte om, var, om ministeren — og det fremgår af mit spørgsmål — ville være med til at ændre loven, således at de

[Henning Philipsen.]

tilstande, vi kender nu, ikke skal kunne forekomme i fremtiden, og således at vi ikke skal kunne opleve de tilstande, som jeg ville kalde et slavemarked, når vi har set, hvordan arbejdsgivere forlanger et udbud af arbejdskraft stillet til rådighed, når de søger arbejdskraft.

Det, det derfor drejer sig om for mig, er at få ministerens svar på, om ministeren er sindet at være med til at ændre lovgivningen således, at arbejdsformidlingen i eksempelvis København og andre byer vil være i stand til at anvise arbejdskraft, hvis der ligger andre afvisningsgrunde end de rent faglige til grund for, at en arbejdsgiver nægter at antage den anviste arbejdskraft.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Når hr. Henning Philipsen spørger mig, om jeg vil være med til at ændre loven, vil jeg sætte et meget stort spørgsmålstegn ved det rigtige heri. Jeg er nemlig ikke sikker på, at hverken arbejder eller arbejdsgiver ville være tjent med, at et arbejdsforhold blev etableret på denne måde. Jeg er ikke sikker på, det ville være en lykkelig ting, og det ville i alle tilfælde, så vidt jeg kan skønne, være helt uholdbart, hvis det drejede sig om ganske små virksomheder.

Hvad ville konsekvensen i øvrigt være, hvis man havde sådanne regler? Ville det ikke være, at man overhovedet ikke ville anvende arbejdsformidlingen? I forvejen er forholdet vel det, at omkring 80 pct. af samtlige etablerede forhold etableres på anden måde: gennem annoncer, ved direkte kontakt med arbejdskammerater eller virksomheder. Jeg er altså bange for, at det ville få en uheldig virkning, hvis man gennemførte foranstaltninger som dem, hr. Henning Philipsen foreslår.

Henning Philipsen (SF):

Jeg må forstå ministerens svar således, at han ikke vil være med til at gennemføre den ændring af lovgivningen. Så skal jeg bare føje til, at jeg ikke mener, det ville være nogen ulykke, om det, der hedder anvisning og kontrol, blev ført tilbage til fagbevægelsen. Det fremgår alene af de forslag, vi har fremsat her i folketinget. Der er ministeren og jeg altså ikke enige, og det er der ikke noget at gøre ved, men jeg konstaterer, at

ministeren ikke er sindet at være med til at ændre den lovgivning. Det må vi så tage til efterretning.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Må jeg bare til det sidste sige, at ganske de samme regler var gældende, da fagforeningerne eller arbejdsløshedskasserne havde anvisningen, og på daværende tidspunkt kunne man heller ikke — og var, så vidt jeg kunne forstå, heller ikke interesseret i det — tvinge en arbejdsgiver til at tage en bestemt mand.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Jørgen Jensen (DKP) til arbejdsministeren:

„Kan der i henhold til EF-reglerne stilles krav om, at udenlandske firmaer oplyser til danske fagorganisationer om de kontraktlige forhold, der er indgået ved arbejde i Danmark?“

(Spm. nr. 391).

Skriftlig begrundelse.

I et svar forud for folkeafstemningen på spørgsmålet, om en udenlandsk entreprenør, der påtager sig arbejde i Danmark, kan anvende udenlandsk arbejdskraft, som aflønnes uden for de i Danmark gældende overenskomstvilkår, blev det oplyst, at et udenlandsk firma, som udfører tjenesteydelser, var undergivet de danske regler, herunder de regler, der er gældende for arbejdsmarkedet. Men forudsætningen for at kunne vide, om der er tale om tjenesteydelser eller kontraktligt aftalt arbejde, er, at organisationerne kan få adgang til at se eventuelle kontrakter.

Jørgen Jensen (DKP):

Spørgsmålet drejer sig om oplysningspligt for udenlandske firmaer, og det er ikke for at provokere, når jeg i begrundelsen for spørgsmålet henviser til de svar og løfter, der blev givet forud for folkeafstemningen om Danmarks medlemskab af EF — vi ved jo alle sammen, hvor lidt de er værd i dag. Men når det i et svar dengang fastslås, at et firma, der udfører tjenesteydelser, er undergivet danske overenskomstreger, så kræver det også en mulighed for at få dette over-

[Jørgen Jensen.]

holdt. Der har allerede været flere eksempler på arbejdskonflikter, fordi der har været uklarhed om disse regler og deres fortolkning.

Jeg er ikke i tvivl om, at en meget aktuel sag, Herlev hospitalsbyggeri, også indeholder et forsøg på at omgå eksisterende overenskomster og lønaftaler. Rent bortset fra det provokerende, der kan være heri, rejser det også spørgsmålet om, hvordan man undgår noget sådant. Man kunne vel i den aktuelle sag mene, at bygherren, som er det offentlige, amtet, burde lægge kortene på bordet og fjerne enhver uklarhed og tvivl og dermed forhindre misbrug.

Men spørgsmålet er altså: kan dansk fagbevægelse eller arbejderne på en arbejdsplads kræve at få oplysninger om tilbud og kontrakter, således at det kan klargøres, hvilket arbejde der udføres i henhold til danske overenskomster, og hvilke arbejder der skal udføres i henhold til overenskomster og lønaftaler i firmaets hjemland?

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Som svar på det stillede spørgsmål skal jeg oplyse, at i det svar, som er omtalt i begrundelsen for spørgsmålet, og som hr. Jørgen Jensen var inde på nu, blev det oplyst, at udenlandske firmaer, som etablerer sig her i landet, eller som udfører tjenesteydelser her, er undergivet de danske regler og dermed også de regler, der gælder på arbejdsmarkedet. Hvad der dengang blev oplyst om retstilstanden i Danmark på dette område har altså fortsat gyldighed; der er ikke tale om, at man har sagt noget, som ikke holder stik, og Danmarks medlemskab af EF har ikke medført ændringer i de hidtidige regler på dette område.

Betydningen heraf er bl. a., at de danske fagorganisationer har de samme rettigheder, hverken videre eller snævrere, over for udenlandske virksomheder, der udfører arbejde her i landet, som de har i forhold til danske virksomheder.

Men i øvrigt er det sådan, at en virksomhed efter gældende dansk ret ikke har pligt til at oplyse de faglige organisationer om de kontrakter, virksomheden indgår, og der er altså derfor heller ikke pligt for udenlandske virksomheder, heller ikke for virksomheder fra de øvrige EF-lande, der har påtaget sig

arbejde her i landet, til at give fagorganisationerne oplysninger herom.

Jørgen Jensen (DKP):

Det er muligt, man vil mene, at vort medlemskab af EF ikke har ændret på arbejdsmarkedets regler, men en kendsgerning er det, at arbejdskraftens frie bevægelighed og kapitalens frie bevægelighed også blandes ind i diskussionerne om sådanne problemer, som her er lagt frem. Det er klart, at når jeg henviste til det svar, der blev givet dengang, var det, fordi man her skelnede imellem en virksomhed, som gav et tilbud, som blev accepteret, og dermed udførte arbejdet, og så en virksomhed, som etablerede sig her eller udførte tjenesteydelser. Men har man den adskillelse, er forudsætningen for at kunne konstatere, om der er tale om tjenesteydelser, eller om der er tale om, at man udfører et stykke arbejde, man har givet tilbud på og fået overdraget, at man kan kontrollere, hvad der reelt sker. Det berører også spørgsmålet om arbejdskraftens frie bevægelighed og dermed muligheden for at forhindre misbrug og forhindre, at danske virksomheder omgår overenskomster, de har indgået i Danmark, ved at lade et firma udføre underentreprise, tage arbejdskraft med og aflønne dem dårligere, således som det kunne tyde på sker i den konkrete sag, jeg har omtalt.

Jeg er derfor ikke helt tilfreds med svaret, for spørgsmålet drejer sig om, hvordan vi så skal kunne kontrollere, hvad der sker på arbejdsmarkedet.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Må jeg først sige, at det spørgsmål, som hr. Jørgen Jensen henviser til, lyder — jeg citerer:

„Vil en udenlandsk entreprenør, som påtager sig arbejde i Danmark, kunne anvende udenlandsk arbejdskraft, som aflønnes uden for de i Danmark gældende overenskomstvilkår?“

Herpå er svaret: ja, det må antages, at entreprenøren i sådanne tilfælde kan medtage sin arbejdskraft fra hjemlandet og aflønne dem efter de dér gældende regler, og det er det svar, der er afgivet forud for afstemningen om EF.

Men jeg kan godt se, at der kan være problemer med at finde ud af, om det, der fore-

[Arbejdsministeren.]

går, er rimeligt, og derfor kan jeg oplyse, at der fra dansk side i forbindelse med de forhandlinger, som blev ført om EF's arbejdsmarkedsmæssige og sociale handlingsprogram, blev rejst spørgsmål om udenlandske arbejderes løn- og arbejdsvilkår, når de med en udenlandsk entreprenør som arbejdsgiver udfører arbejde i et andet land. Vi har anmodet Kommissionen om at undersøge dette spørgsmål og stille forslag til egnede løsninger. Det er ikke sket endnu, men spørgsmålet er altså taget op på EF-plan.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg må så takke for, at spørgsmålet er taget op, og håbe, det finder en løsning, men jeg synes, det er rimeligt at føje til, at ministeren i sit citat stoppede lidt tidligere end det, jeg har brugt i svaret. For videre står der: „et udenlandsk firma, som har etableret sig her i landet, eller som udfører en tjenesteydelse, er undergivet de danske regler.“ Det, jeg henviste til, er, at i det konkrete tilfælde kan der efter min opfattelse — og jeg har altså ikke haft mulighed for at se de kontrakter — være tale om, at et dansk firma for at få arbejdet og for at sikre sig et tilbud, som kunne accepteres, har indgået underhåndsaftaler med et engelsk firma, som udfører arbejdet med den klausul, at det skal være med engelsk arbejdskraft, som er underbetalt. Derfor mener jeg, at vi — og det er jo glædeligt, at der er taget initiativ til at få bearbejdet dette — må sikre, at det ikke blot er en omgåelse af overenskomster og aftaler, der finder sted.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Jeg mener egentlig, at jeg indledningsvis svarede på dette, nemlig at der er tale om, at det er de danske regler, der gælder, og jeg oplyste jo også, at en virksomhed efter gældende dansk ret ikke har pligt til at give de oplysninger; derfor er spørgsmålet taget op.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden:

Spørgsmål nr. 370, der er stillet af Jørgen Junior til ministeren for offentlige arbejder, udgår til skriftlig besvarelse.

Hermed var spørgetiden til ende.

Formanden:

Fra ministeren for Grønland har jeg modtaget skriftlig besvarelse af et af medlem af folketinget Lars Emil Johansen stillet spørgsmål (nr. 377). Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af *Lars Emil Johansen (SF)* til ministeren for Grønland (9/3 76):

„På baggrund af de oplysninger, der er fremkommet bl. a. i dagbladet minavisen lørdag den 6. marts 1976, hvoraf det fremgår, at royalty-afgiften fra Greenex til Grønlands landsråd dels vil være af en størrelsesorden, der er langt mindre end bl. a. landsrådet hidtil har regnet med, dels vil komme på et senere tidspunkt end hidtil antaget, anmodes ministeren om at oplyse, om oplysningerne i minavisen er identiske med ministeriets beregninger, og i bekræftende fald oplyse, hvordan ministeren fremover vil sikre, at sådanne forhold ikke opstår i andre områder i Grønland, hvor lignende aktiviteter inden for mineral- og olieudvinding finder sted eller vil finde sted.“

(Spm. nr. 377).

Minister for Grønland *Jørgen Peder Hansens* svar (11/3 76):

Der har i den seneste tid, bl. a. i dagbladet minavisen, været bragt en række tal og forlydender vedrørende det offentliges indtægter i forbindelse med Greenex A/S' minevirksomhed i Marmorilik. Der har som oftest været tale om „oplysninger“, der ikke har medtaget alle relevante forhold, og som derfor ikke egner sig som udgangspunkt for en sammenhængende beskrivelse af det offentliges indtægter fra minevirksomheden.

Det offentlige har 4 indtægtskilder fra Marmorilik:

- arealafgifter på ca. 1/2 mill. kr. årligt, der har været betalt siden 1972, og som anvendes til dækning af udgifter til det offentliges administration, tilsyn, revisorer, miljøundersøgelser etc.,
- en afgift på 45 pct. af overskuddet ifølge koncessionsregnskabet, når investeringerne på ca. 330 mill. kr. er indtjent,
- udbytteskat udgørende 20 pct. af det udbytte, der udbetales til aktionærerne.

[Ministeren for Grønland.]

Udbytteskatten indregnes i overskudsafgiften på 45 pct., og disse to afgiftsformer skal således ses under ét.

d) Herudover kan nævnes indtægter i form af sædvanlige indkomstskatter fra de ansatte til Umanak kommune. Der regnes her med samme årlige beløb som i 1975, det vil sige omkring 3 mill. kr.

I modsætning til overskudsafgiften på 45 pct. skal udbytteskatten betales, så snart der udbetales udbytte til aktionærerne, og altså uden hensyn til, om investeringerne er indtjent. På denne baggrund betalte Greenex i begyndelsen af 1975 et beløb på 5,6 mill. kr. til Umanak kommune. I 1976, 1977 osv. skal Greenex tilsvarende betale 20 pct. af det udbytte, der i disse år udbetales til aktionærerne. Beløbet skal efter en stedfunden lovændring indbetales til Grønlands landskasse. Det kan i dag ikke fastslås nøjagtigt, hvor store disse beløb vil være f. eks. i 1976 og 1977, idet selskabets udbyttebetaling til aktionærerne endnu ikke er besluttet, men et beløb på mellem 5 og 10 mill. kr. årligt er sandsynligt.

Hvornår den egentlige overskudsafgift begynder, afhænger som nævnt af, hvornår investeringerne er indtjent, det vil sige af minens driftsresultater. Disse er igen navnlig afhængige af priserne på bly- og zinkkoncentraterne og omkostningerne ved at drive minen.

Foreløbige prognoser i 1975 til brug for udarbejdelse af udkast til budgetter for budgetoverslagsårene 1977, 1978 og 1979 indeholdt forhåndsberegninger vedrørende 45 pct.-afgiften for de nævnte år. De indeholdt imidlertid også en kraftig understregning af, at der var tale om uhyre usikre skøn, ligesom der gjordes opmærksom på det ovenfor beskrevne forhold vedrørende „forskudsbetaling“ i form af navnlig udbytte-skat.

De beregninger, der kan foretages i dag, går i retning af, at de første skøn var for optimistiske. Dette skyldes navnlig, at priserne har været vigende og driftsomkostningerne undervurderet, hvortil kommer, at afskrivningsgrundlaget først har kunnet fastlægges efter en nøje gennemgang af investeringernes sammensætning.

Det ser i dag ud til, at overskudsafgiften først vil blive aktuel for 1978, men for dette

år skal de nævnte, allerede betalte arealafgifter og udbytteskatter tages i betragtning som „forskud“, hvilket vil sige, at der formentlig først i 1979 skal betales overskudsafgift. Der har på dette tidspunkt imidlertid som nævnt årligt været betalt arealafgifter (første gang for 1972) samt udbytteskat (i 1975 5,6 mill. kr. til Umanak kommune og hvert af årene 1976, 1977 og 1978 formentlig mellem 5 og 10 mill. kr. til Grønlands landskasse).

Størrelsen af den fremtidige årlige overskudsafgift (inkl. udbytteskat) kan fortsat kun angives skønsmæssigt, men en størrelsesorden på 50 mill. kr. er ikke usandsynlig, dog næppe helt fra starten, hvor der endnu kan restere afskrivninger. Der er i de nævnte tal set helt bort fra de almindelige personindkomstskatter til Umanak kommune på ca. 3 mill. kr. årligt.

Det indgår i spørgsmålet, hvordan jeg vil sikre, at „sådanne forhold“ ikke opstår på andre områder inden for eventuel anden råstofudvinding i Grønland. Jeg må hertil svare, at det aldrig vil være muligt med sikkerhed at forudsige en virksomheds driftsresultater adskillige år ud i fremtiden og dermed størrelsen af og begyndelsestidspunktet for offentlige indtægter. På den anden side vil det være vanskeligt, f. eks. for ministeriet, at afvise på et givet tidspunkt at fremkomme med prognoser om disse ting. Det vil i så fald være nødvendigt at markere usikkerhedsfaktorerne og forbeholdene om muligt endnu kraftigere, end det har været gjort i dette tilfælde.

Man vendte herefter tilbage til dagsordens punkt 1, der var:

Forespørgsel til socialministeren af Steen Folke (VS), Hanne Reintoft (DKP) og Ebba Strange (SF).

(Foresp. nr. XI).

Forhandlingen genoptoges.

Peter Holst (V):

Til alle tider har ændringer og omlægninger af de regler, folk skulle leve efter, budt på overgangsproblemer. Det har været følt stærkest, når det drejede sig om socialpolitiske forhold; allervoldsomst virkede det for 440 år siden, da reformationen fratog den rigt bemidlede katolske kirke al økonomisk